

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 34
7 – 8/2019
23. február 2019

Cena 0,50 €

Ludo Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

ČO NOVÉ PRIPRAVUJE SOCIÁLNA POISŤOVŇA
Strana 4.

EURÓPSKU INTEGRÁCIU Povedú PARÍŽ A BERLÍN
Strana 4.

AK VLÁDNU BÉČKA, NA VINE SÚ ÁČKA!
Strana 6.

POCHOVÁVANIE ŽIVÉHO ZELENEHO DRAHOKAMU
Strana 8.

JANOŠÍK – BOHATÝM BRAL A CHUDOBŇM DÁVAL...
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Žijeme v stave permanentného ohlupovania. Média nám hrdú, že to, čo platilo včera ako tradičné, historicky verifikované hodnoty, dnes v demokratických a slobodných podmienkach už neplatí. V popieraní pravdy o minulosti sa nám vytráca obraz budúcnosti. Žijeme na tenkom ľade priepastnej sociálnej nerovnosti, koristníckych záujmov a bezmyšlienkovitej ideológie konzumu.

Čas básnikov sa skončil, nastúpili kriklíni vo verejnom živote, v parlamente i na ulici. Neprekonateľný Milan Rúfus, autor básne Modlitba za Slovensko, odpočíva v hrobe pod Poludnicou vo svojom rodisku v Závažnej Porube a zatiaľ nevidieť nikoho, kto by ho nahradil. Ak by sa aj našiel taký básnik „nacionalista“, očiernila by ho liberálna kaviareň a ušľapal mediálny kult ľahkonohých celebrit.

Opantala nás hrubosť. Politické prekážanie v zákonodarnom zbere, na aké sme si zvykli od roka 1993, má už od začiatku tohto volebného obdobia nezvyčajne hrubý priebeh. Výchovná facka, ktorú kedysi uštedrila poslancovi Igorovi Matovičovi Anna Belousovová, je len slabým odvarom toho, čo sa v parlamente deje dnes. Kým za istých okolností je výchovná facka správnu ženskou odvetou za hrubosť, tak osobné invektívy, nadávky a vulgarity na adresu oponenta sa nedajú v slušnej spoločnosti nazvať inak ako spoločenské dno. Žiaľbohu, okrem šarvátok tohto druhu sa zatiaľ v NR SR, najmä zásluhou liberálnej opozície, veľa zmysluplného neudialo. Matovič, Sulík a, žiaľ, aj niektoré predstaviteľky nežného pohlavia v slovenskom parlamente strácajú veľa času a energie na exhibičné výpady proti vláde, namiesto toho, aby s rovnakou vervou odborne obhajovali svoj program a svoje predstavy, ako povzniesť Slovensko.

Stojíme na prahu voľieb a v politickom ringu sa rozdáva údery. Ale my obyčajní občania by sme mali spory „kto z koho“ riešiť s chladnou hlavou, voliť si rozhladeného prezidenta, ktorý nebude svojou politickou nekorektnosťou ľudí rozdeľovať a zasievat do spoločnosti nenávisť. A do Európskeho parlamentu by sme nemali posielat osoby, ktoré zastupujú len sami seba a škodia Slovensku ako istý europoslanec, hlásiaci sa ku kresťanským demokratom. Lebo myslieť sa vo voľbách je síce ľudské, ale draho zaplatené.

Ludovít ŠTEVKO

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Plazivá strata zvrchovanosti a suverenity ustavične zasahuje južné Slovensko

Maďarské investície do slovenského futbalu

Ján ČERNÝ – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Nielen názvy železničných staníc a obcí. To nestačí. Nielen školstvo a kultúra, financované a riadené zo zahraničia. Ani to už nestačí. Nielen podpora farmárov zo zahraničia za neprijateľných podmienok. Už aj etnické zásahy do oblasti športu. Akosi je toho priveľa na jeden slovenský región.

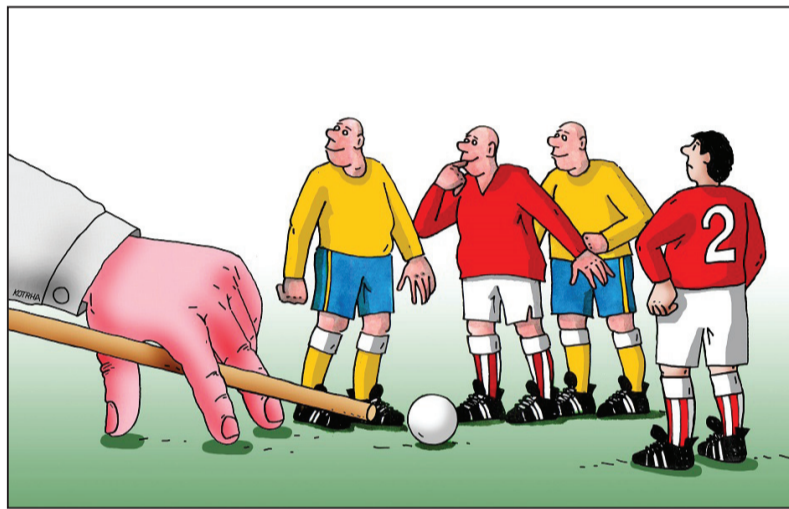
Maďarské investície do slovenského futbalu pokračujú. Podľa správ webu Borsod Online už niekoľko rokov plánuje maďarský prvotligový klub Diósgyőri VTK uskutočniť na Slovensku v najbližších rokoch obrovský projekt, ktorého výsledkom bude futbalová akadémia za 1,5 miliardy forintov, čo je v prepočte približne päť miliónov eur. Klub na to dostal ešte vlnu v lete dotáciu od maďarskej vlády vo výške necelých desať miliárd forintov, ktoré má v pláne využiť na štyri projekty – jeden z nich má za cieľ vybudovať futbalovú akadémiu na južnom Slovensku. Voľba podľa všetkého padla na Rimavskú Sobotu.

PRVÝ POHĽAD

Na prvý pohľad to nie je zlý zámer. Športovať mládeži treba. Zrejme aj preto ešte na jeseň rimavskosobotskí mestskí poslanci schválili zmluvu o spolupráci s maďarským klubom DVTK Miskovec v zastúpení spoločnosťou Borsodsport Invest Kft. Miskovec. Jej výsledkom by malo byť vytvorenie Mestskej futbalovej akadémie (MFA) v Rimavskej Soboti. No už tu sa črtá niečo veľmi nekalé. Väčšinový podiel má mať maďarská strana. Ale – mesto Rimavská Sobotka má na chod a činnosť prispievať každoročne dvesto tisíc eurami a maďarská strana – čudné – sto šesťdesiatimi eurami. Nie je to divné už len z ekonomického hľadiska?

DRUHÝ POHĽAD

Ako vyplýva zo zápisu na rokovaní z 12. decembra 2018, futbalová akadémia

bude rozvíjať len talenty maďarských detí, pričom aj komunikačným jazykom akadémie bude maďarský jazyk. Navyše, druhý konateľ spoločnosti (určený mestom) bude len formálnou osobou, keďže celú rozhodovaciu právomoc bude vykonávať konateľ Mestskej futbalovej akadémie určený maďarskou stranou. Na rokovaní v maďarskom Felesúte to oznámil Mihály Takács, poradca maďarského premiéra Orbána.

TRETÍ POHĽAD

„Podľa niektorých právnych názorov ide o zasahovanie do vnútroštátnych záležitostí Slovenskej republiky a využívanie právnych medzier, na ktoré SR nemá

futbalových zápasov s účasťou DAC Dunajská Streda,“ hovorí sa vo vyjadrení, ktoré Slovenským národným novinám poskytla Margaréta Vyšná, riaditeľka Strediska národnostných vzťahov Maticy slovenskej. Oslovili sme aj vedu mesta Rimavská Sobotka, to však na našu otázku nereagovalo.

NA ZÁVER

„Maďarská vláda prostredníctvom svojich fondov (Fond Gábora Betlena), štátnych a súkromných nadácií (Teleki László alapítvány) a maďarských občianskych združení systematicky finančne a kompetenčne zasahuje okrem športovej výchovy v južných samosprávach aj do oblasti rekonštrukcií kultúrnych pamiatok na juhu štátu (rekonštrukcia Rákociho kaštieľa v Borši a ďalšie), nehovoriac o finančnej podpore maďarsky hovoriacich podnikateľov, vytváraním maďarských agentúr pre rozvoj obchodu na juhu Slovenskej republiky a tzv. spárovaní ponuky a dopytu podnikateľov v „Karpatskej kotline“, budovaním mostov a nákladných kôp na hraničných riekach so Slovenskou republikou (všetky iniciované maďarskou menšinou alebo Maďarskom), stopercentnou vizuálnou dvojazyčnosťou (vyjadrenie splnomocnenca vlády SR pre ľudské práva a národnostné menšiny 2018), materiálnym a finančným zvýhodňovaním žiakov maďarskej národnosti a menšinových škôl v Slovenskej republike.“ Aj to pripomenula pre SNN Margaréta Vyšná.

3 OTÁZKY PRE:

JUDr. Martina KATRIAKA, podpredsedu predstavenstva COOP Jednota

Slovenské potraviny majú až vynikajúcu kvalitu

• Už dlhšie pripomínate, že nedeľný predaj nie je nevyhnutnosť. Dokazujú to aj nedeľné obraty predajní mimo mestských aglomerácií. Ako sa v tejto myšlienke posunie vedenie COOP Jednoty v roku 2019?

Skupina COOP Jednota sa dlhodobo usiluje o úpravu otváracích hodín v obchodoch v čase štátnych sviatkov a dní pracovného voľna, pričom základom jej filozofie v tomto smere je zatvorenie obchodov počas štátnych sviatkov a dní pracovného voľna. Pokiaľ ide o nedele, vzorom je takzvaný nemecký model, teda nedele by mohli byť zatvorené, okrem tých, ktoré sú pred Vianocami a po nich, nedele pred prázdninami a po nich a teda ďalej. To znamená približne tridsaťpäť nedeľ zatvorených a na druhej strane asi sedemdesiat nedeľ otvorených. Keďže

však COOP Jednota Slovensko je členom Zväzu obchodu SR, je tu úsilie o systémové riešenie. Pre informáciu, už v súčasnosti je v skupine COOP Jednota počas nedeľ zatvorených okolo tisícovsto obchodov.

• Môže byť zastavenie nedeľného predaja jednou z možností, ako udržať prijateľné ceny tovarov a nemusieť ich zvyšovať?

Nie.
(Poznámka redakcie: Ceny potravín na Slovensku všeobecne vzrástli takmer o päť percent, pričom tento nárast neodráža skutočnosť, že by ich dodávatelia mali inú cenovú politiku ako v minulosti alebo že by obchodníci dvihli marže. Vzrástli totiž ceny energií, minimálna mzda, pribudli rôzne príplatky a pripravujú sa v tomto smere ďalšie opatrenia.)

• COOP Jednota už tradične vedie rebríčky percentuálneho zastúpenia potravín so slovenským pôvodom na pultoch svojich predajní. Ako obstála v pravidelných kontrolách kvality týchto potravín?

Skupina COOP Jednota má okolo sedemdesiatpercentný podiel predaja slovenských potravín z celkového svojho „potravínárskeho“ obratu. Pokiaľ ide o výsledky kontrol kvality slovenských potravín, sú porovnateľné s výsledkami slovenských národných a nadnárodných obchodníkov, čiže výsledky sú dobré. Jednoznačne však treba zdôrazniť, že slovenské potraviny, vo všeobecnosti, majú výbornú a až vynikajúcu kvalitu.

Zhovárať sa Štefan ZLATOŠ
Foto: autor

V SNN 9/2019 SI PREČITATE

• Žurnalista s nepodkupnou pamäťou a nekonformnými názormi – Július Handžárik
• Ludovít Štúr, zakladateľ našich novín, je medzi desiatimi osobnosťami ankety Najväčší Slovák
• Hospodársky rast Slovenskej republiky zlepšovala doteraz najmä lacná pracovná sila

Čo majú spoločné voľby ústavných sudcov a hlavy štátu Harabin nevyhovuje, lebo chce poriadok

Eva ZELENAYOVÁ – Ilustrácia: Andrej MIŠANEK

Podľa ministra spravodlivosti Gábora Gála máme tri a pol milióna exekúcií starších ako päť rokov. Preto akákoľvek zmena o exekučnej amnestii poteší obrovské množstvo ľudí, teda voličov. Keďže ide o veľmi výbušnú tému, dotýkajúcu sa veľkého množstva voličov, chytil sa jej poslanec NR SR Milan Krajniak (Sme rodina) a zvolil si ju ako jednu z troch tém do prezidentských volieb. Sice nepredložil nijaké univerzálne riešenie, ale téma to je. A oslovuje milióny, čo je zrejme hlavné.

Z účasťou v diskusných reláciách pred blížiacimi sa voľbami prezidenta vyplýva, že nie je veľký rozdiel medzi ním a hociktorým iným kandidátom z modernistického liberálno-euroatlantického spektra. A medzi takých možno zaradiť Mistriku, Čaputovú, ale aj Šefčoviča. Prítom Krajniaka médiá označujú za „posledného križiaka“.

■ PORÁŽKA MEČIARA

O Františkovi Mikloškovi sme už toho povedali dosť, no treba pripomenúť, že jeho hlavnou agendou je účasť na porážke mečiarizmu. A jed-

ného zo silných kandidátov Štefana Harabina sa jeho konkurencia usiluje dehonestať práve tým, že bol nominantom HZDS v prvej Ficovej vláde ako minister spravodlivosti. Ibaže Harabin tak vyčnieva nad ostatnými kandidátmi, že táto výčitka je skôr zrkadlom schopnosti HZDS. A ak sa voľba ústavných sudcov vymkne spod vymenovania súčasným prezidentom republiky, niektorí kandidáti, čo znehtvorili ústavný systém, by zrejme pri Harabinovi nemali šancu stať sa sudcami Ústavného súdu SR. Lebo veľmi jasne odkázal politikom i voličom,

že jeho prioritou je zachrániť štát a rodinu a nastoliť poriadok.

■ SPOLUPRACOVNÍK ŠTB

Peter Kresák je poslancom NR SR za Most – Híd, teda politikom, ale jeho kandidatúru kvôli tomu nikto nespochyboval tak ako Roberta Fica. Ani Éditu Pfundtner, štátnu tajomníčku MS SR, nominovanú stranou Most – Híd. Prítom práve Kresák vypracoval návrh na zrušenie tzv. Mečiarových amnestií, čím podľa Harabina narušil právny štát. Ale Matovičovi viac prekáža

Kresákova údajná spolupráca so štátnou bezpečnosťou než účasť na rozbíjaní právneho štátu. Excelentní odborníci nikdy nespochybovali amnestie. Ak sa tak stalo, prevážil

politický záujem. Čo zavážilo u Kresáka? Jeho minulosť?

■ TESNÉ PRIESKUMY

Voľby kandidátov na ústavných sudcov v parlamente rozkývali aj tak krehkú koalíciu. Do tohto napätia naplno vstupuje prezidentská kampaň, ktorá ešte viac polarizuje spoločnosť. Dokonca sme svedkami javov, aké by málokto očakával. Po jednom predvolebnom mítingu Kotlebovej ĽSNS ne jeden liberál odporučil na sociálnej sieti voliť za prezidenta Mariana Kotlebu. Aj sniečkarovi J. Smatanovi sa zapáčil mítingový prejav poslancu Milana Mazureka, v ktorom zaútočil na Harabina – pre vyznávačov bezbrehého liberalizmu nepohodlného prezidentského kandidáta. Video ĽSNS zdieľal na sociálnej sieti.

Posledné prieskumy verejnej mienky predurčujú tesné rozdiely na prvých štyroch pozíciách. Podľa nich by však do druhého kola postúpili M. Šefčovič s K. Mistrikom. Tretie a štvrté miesto si delia Z. Čaputová a Š. Harabin a piaty je M. Kotleba.

Národníari urobili všetko, aby prezident dostal aspoň šesť kandidátov Ústavný súd Slovenskej republiky je nefunkčný

Ján ČERNÝ – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Národná rada Slovenskej republiky na svojej štyridsiatej schôdzi ani v druhom kole a po viacerých odkladoch nezvolila kandidátov na výkon funkcie ústavného sudcu. Slovensko tak má od soboty nefunkčný ústavný súd. V Košiciach sa skončilo funkčné obdobie deviatim z trinástich sudcov, plénum súdu avizovalo provizórne riešenie.

Takúto iniciatívu ešte posledný deň rokovania poslancov parlamentu – na záver aktuálnej schôdze, avizovala Ivana Vilinská z tlačového a informačného odboru Kancelárie Ústavného súdu SR. Poukázala však na to, že nevyznamenanie nových ústavných sudcov súd paralyzuje.

■ VÁŽNY STAV

„Uvedomujúc si vážnosť súčasného stavu plénum ústavného súdu po dohode našlo provizórne riešenie tejto nepriaznivej situácie. V prípade, že do 16. februára 2019 nedôjde k vymenovaniu nových sudcov ústavného súdu, bude ústavný súd o svojom ďalšom fungovaní verejnosť informovať prostredníctvom tlačovej informácie,“ informovala Ivana Vilinská.

(To však bolo už po našej uzávierke.) Poslanci ešte pred začiatkom prvej voľby odhlasovali verejné hlasovanie, čo podľa následného rozhodnutia príslušného parlamentného výboru platilo aj pre opakovanú voľbu. Takéto rozhodnutie si vyžiadala predsedka parlamentu Andrej Danko. Pred druhou voľbou prebiehali intenzívne koaličné rokovania, na ktorých sa však predsedka Smeru Robert Fico (podľa Bélu Bugára) nezúčastnil. Napokon v opakovanej voľbe vyše päťdesiat hlasov od poslancov získali kandidáti Dagmar Fillová, Martin Javorček, Štefan Kseňák, Peter Molnár, Zuzana Pitoňáková, Peter Straka, Robert Šorí, Ján Štiavnický a Martin Vernarský. Poslanci Smeru hlasovali tak, že slovami Miroslava Čiža „nehlasovali“.

Teda odovzdávali čisté hlasovacie lístky. Poslanci SNS na základe dohody medzi koalíčnými stranami, ktorá vznikla tesne pred opakovanou voľbou, hlasovali tak, aby vybrali šesť

KAUZA

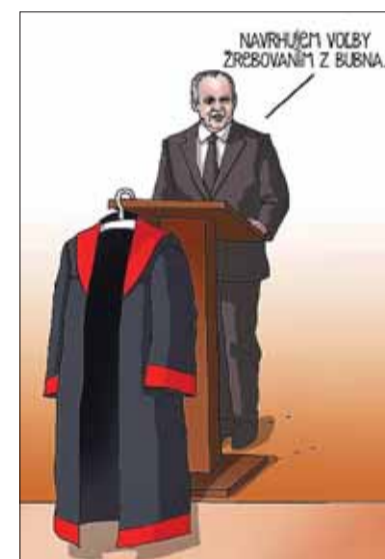
kandidátov. Sám predseda strany Andrej Danko hlasoval za ôsmich kandidátov. Bugárovci tak isto koalíčnú dohodu-nedohodu dodržali. Národníari tvrdia, a svedčia o tom aj výsledky hlasovania, že „urobili všetko pre to, aby bola zachovaná funkčnosť ústavného súdu“, potvrdila Eva Antošová.

■ NÁHRADNÉ RIEŠENIE

Smer podľa všetkého uvažoval o predĺžení mandátu súčasným sud-

com; nasvedčovalo tomu vyjadrenie poslancu Mariána Kéryho. „Vedel by som si to za určitých okolností predstaviť, ale niektorí hovoria, že na to treba ústavnú väčšinu,“ povedal po voľbe.

Opozičné strany SaS, OĽaNO, Spolu a Sme rodina a viacerí nezaraďení poslanci sa zhodli na desiatich kandidátoch na ústavných sudcov, za ktorých v pléne hlasovali. V zozname kandidátov, preferovaných opozíciou, boli aj mená z údajného zoznamu koalície. To, že parlament nikoho z kandidátov nezvolil, však spôsobilo paralyzovanie a nefunkčnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky a zabránilo vykonávaniu jeho funkcie podľa článku 124 Ústavy Slovenskej republiky. Celý

proces voľby tak bude potrebné opakovat' vrátane lehoty na predkladanie mien kandidátov a verejného vypočutia uchádzačov. To môže trvať aj vyše dvoch mesiacov. Prezident Andrej Kiska avizoval operatívnu návštevu Ústavného súdu SR v Košiciach a následné vyhlásenie, na základe ktorého by malo byť zrejme, ako bude táto ústavná inštitúcia fungovať v najbližšom období.

VŠIMLI SME SI

Odzneli rozsudky nad obchodníkmi so smogom z čias morálnej sloty a vulgarizmov, nehodných stopäťdesiatročných dejín Slovenskej národnej strany, ani osobností, ktoré stáli na jej čele – Viliam Pauliny-Tóth, S. H. Vajanský, Milan Hodža, J. G. Tajovský alebo Martin Rázus. Ešte neodvial pach tohto kšeftu – a nominant národniarov nemá vysvetlenie na delbu dotácií na vedu a výskum, dokonca sa ani nesnaží brániť, iba zdúchne.

Bravo, pani Lubyová, bravo TA3

A tu do tretice: tlač objavuje ďalší škandál na tom istom ministerstve: balíky dotácií dostávajú schránkové firmy, garážové ústavy, neznámi výskumníci, pochybná veda! Tlač sa môže živiť na ďalšom škandalóznom prípade. Nepravdivé, pravdaže, s veľkou chuťou. Tretí raz po sebe! Čo už to tým slotovcom haraší? Nestáčili dva prípady a jedna dizertačka? Mimo chodcom, tá aféra je skôr na smiech: vážne pochybujem, či viac ako jedna diplomová či dizertačná práca z desiatich obohacuje ľudské poznanie a či väčšina podobných prác nesvedčí len o prečítanom a excerpovanom, ako by bola prínosom do ľudského poznania. Nuž ale, čo sa v politike hodí, to sa v politike nosí. A trepe odušu. A tu zrazu repete s dotáciami pre vedu? Božemôj, to už im nestačí platba za voličské hlasy a rozliční štedrý roduverní kvietkovci, to sa musia znížiť k podvodu a nahrat' dobre plateným nevráživcom na ďalší smeč!

Z omylu ma neuveriteľne múdro vyviedla TA trojka a pani ministerka Lubyová. A veľká skupina vedcov, zastupujúcich tímy, ktoré dostali dotáciu. V tej chvíli som jej odpustil jej frekvenciu slov, len o čosi menšiu ako kalašnikov. V TA3 dovedla pred kamery zástupcov vraj neznámych, vraj schránkových a vraj garážových vedeckých inštitúcií. A každý, kto žičí národu, bol zrazu pyšný, akých máme skromných a múdrych výskumníkov, vynálezcov, hľadačov divov sveta... Dedičstvá Mateja Bela-Funtíka, Juraja Papánka, Antona Bernoláka, Ľudovíta Štúra, Jozefa Petzvala, M. R. Štefánika, Aurela Stodolu, Imricha Karvaša a množstva iných osobností, ktoré posúvali poznanie ľudstva o kúsok dopredu, sa zachovali a rozvíjajú. Rozvážne vystúpenia vedúcich osobností výskumných tímov boli najlepšou odpoveďou na apriórne znehodnocovanie všetkého, čo vonia Slovenskom. To by mal byť spôsob odpovede na každý útok. Bravo, pani Lubyová! Vďaka, TA3!

Ján ČOMAJ
Ilustrácia: Andrej MIŠANEK

Poctivejšie podmienky medzi dodávateľmi a odberateľmi potravín Zlikviduje nový zákon staré praktiky?

Národná rada Slovenskej republiky schválila zákon z dielne ministerstva pôdohospodárstva o neprimeraných podmienkach v obchode s potravinami. Nová právna úprava vytlačí z trhu vyše štyridsať rôznych nekalých obchodných praktík. Zákon bude platný od apríla.

Dodávatelia budú ochránení od rôznych dodatočných poplatkov, skráti sa lehota splatnosti faktúr, pribudne možnosť podávania anonymných podnetov, zlepši sa kontrola, sprísnia sankcie a zákaz ďalších vyše štyridsiatic neprimeraných obchodných podmienok. „Je absolútne neakceptovateľné, aby obchodovanie s potravinami fungovalo tak ako doteraz. Obchodníci zneužívali svoju dominantnú silu a dodávateľov potravín doslova vykorisťovali. Negatívne následky citia nielen poľnohospodári a potravinári, ale aj spotrebiteľia. Rozhodli sme sa tomu zabrániť a vytvorili poctivejšie podmienky pre dodávateľov potravín. Očakávame, že výrobcom potravín sa bude lepšie dýchať, vďaka čomu budú môcť investovať do nových technológií, zaplatiť ľuďa dodávať kvalitné suroviny,“ informovala v tejto súvislosti Gabriela Matečná, vicepremiérka a ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Neprimerané podmienky v obchode s potravinami sa prejavujú najmä formou rôznych peňažných alebo nepeňažných plnení dodávateľa nad rámec dohodnutej kúpnej ceny. Sú to napríklad skryté zľavy, poplatky za letáky, dlhé lehoty splatnosti faktúr, jednostranne nevyvážené zmluvné vzťahy alebo platby za zaradenie do registra dodávateľov. Zne-

užívanie silnejšej pozície v obchodnom vzťahu má negatívny vplyv na poľnohospodárstvo, potravinárstvo a ohrozuje aj potravinovú suverenitu a sebestačnosť

ČO INÍ NEPIŠU

Slovenská národná strana sa dlhodobo zasadzuje za férové podmienky v obchode aj pre slovenskú produkciu.

Slovenska. Výrobcom sú nútení siahať po lacnejších surovinách, na čo v konečnom dôsledku dopláca spotrebiteľ.

„Týmto zákonom dávame zelenú našim výrobcom. Umožníme im korektné vzťahy s reťazcami a zvýšime kontrolné

mechanizmy tak, aby sa nepoctivým obchodníkom klepo po prstoch. Je to téma, o ktorej sa na Slovensku hovorí už niekoľko rokov, ale rezonuje aj v celej Európskej únii. Potravinári a spracovatelia potravín sa, bohužiaľ, s nekalými praktikami stretávajú bežne,“ pripomenula Eva Antošová, poslankyňa NR SR za SNS. Pripomenula, že Slovenská národná strana stráži nielen bezpečnosť potravín pre spotrebiteľov, ale tiež chráni slovenských dodávateľov. „Slovenská národná strana akceptuje trhový ekonomiku, ale trh musí byť férový a vyvážený,“ dodala poslankyňa.

„Slovenskí dodávateľia nie sú otrokmi predajcov. Má íť o vyvážený, obojstranne výhodný obchodný vzťah. Predajcovia si musia konečne uvedomiť, že dodávateľia nie sú ich finanční sponzori, ale partneri. Je nemysliteľné, aby sa skladali na ich narodeninové oslavy, regály či redizajny predajne,“ upozorňuje Milan Lapšanský, generálny riaditeľ sekcie potravinárstva a obchodu ministerstva pôdohospodárstva. Podľa neho pôvodný zákon bol zastaraný a nedokázal riešiť množstvo „kreatívnych nápadov“, ktoré v potravinovom obchode vznikajú. Navrhovaná právna úprava rozširuje výpočet skutkových podstatí.

Ján ČERNÝ
Ilustračné foto: Emil SEMANCO

Falošní proroci v školách

Eva ZELENAYOVÁ

Kórečana Son Mjong Muna pozná azda celý svet. Do pozornosti sa dostal najmä organizovaním masových svadiieb, no predovšetkým je zakladateľom Cirkvi zjednotenia. Jeho organizačná štruktúra prenikla aj na Slovensko a pôsobí pod názvom Univerzálna mierová federácia (UPF). Na svojej stránke sa charakterizuje takto: „Prostredníctvom fór, seminárov, konferencií, programov služieb a medzináboženských mierových iniciatív UPF buduje globálnu sieť tvorcov mieru, ktorá prispieva k svetu udržateľného mieru, v ktorom každý môže žiť v slobode, harmónii, spolupráci a prosperite.“

A práve pozvánka na medzináboženský dialóg sa v minulých dňoch objavila na internete. Podtitul znel: Fanatizmus a tolerancia, čo sú v súčasnosti pojmy dňa. Paneľovú diskusiu otvoril generálny sek-

retár slovenskej sekcie Miloš Klas. Excelentný exkurz do histórie od začiatkov panovania sv. Štefana s poukazaním na oficiálnu politiku tolerantnejšiu k iným vierovyznaniam, než praktikovali na územiach na západ od nás, predniesol historik Ivan Mrva. K súčasnosti sa vyjadroval Ľubomír Morbacher, člen o. z. Living Memory. Morbacher kedysi pracoval v Ústave pamäti národa a Miloša Klasa a jeho manželku Barbaru predstavil ako politických väzňov sedemdesiatych rokov, keď boli odsúdení v jednej skupine za svoje zmyšľanie. Tento absolvent Pedagogickej fakulty UK v Bratislave veľmi vehementne obhajoval slobodu vierovyznania, ktorú zaručuje Deklarácia ľudských práv prijatá v roku 1948. Hovoril o tom preto, lebo podľa neho sa v súčasnosti rozmáha liberálny moralizmus, prejavujúci sa odmietaním

náboženstva vo verejnom priestore, a jeho zástancovia sa odvolávajú na ústavu, podľa ktorej štát sa neviaže na nijakú ideológiu. Povedal, že tento názor sa šíri pod pláštikom samozrejmosti, no upozornil, že je sprevádzaný fanatizmom. A spoloč-

KOMENTÁR

nosť vyzval, aby prestala tolerovať túto falošnú hru a odmietla liberálne elity.

Zvrat v jeho presvedčení nastal v okamihu, keď zaznela poznámka, že širiteľom liberálnej demokracie v Európe sú Sorosove nadácie Otvorenej spoločnosti a že sám Soros vo svojom diele hovorí, že otvorená spoločnosť rovná sa liberálna demokracia. So znalosťou diela tohto liberála zrejme Morbacher nerátal, lebo odrazu sa z kritika liberálnych elit stal ich zástancom tvrdiac,

že predsa Soros je tým človekom, ktorý pomohol Slovensku zbaviť sa Mečiara, finančne podporil Orbána i Fica. Jeho apológia Sorosa zrazu kopírovala názory Sme, Denníka N či týždenníka .týždeň.

Morbacher kedysi pracoval v Ústave pamäti národa, ale po zvolení národnára Ivana A. Petranského do funkcie predsedu jeho správnej rady odišiel do Prahy. Nedávno sa stal členom o. z. Living Memory, ktoré sa venuje vzdelávaniu o totalitných režimoch. Aj ďalší dvaja členovia vedenia tejto organizácie majú blízko k inštitúciám zaoberajúcim sa štúdiom totalitných režimov – Miroslav Lehký a Martin Slávik. Tu treba pripomenúť, že v postkomunistických štátoch sa tejto problematike venujú národné ústavy podobné nášmu ÚPN. V ostatných rokoch však badať úsilie istých kruhov, ktoré na pôde EÚ vytvorili Platformu európskej pamäti a svedomia, ktorá má ambíciu nahradiť nielen národné inštitúcie pamäti národa, ale aj národné organizácie politických väzňov. Zaujímavé, že všetci traja vedúci činitelia Living Memory s ňou spolupracujú.

Living Memory na svojej stránke uvádza aj množstvo referencií zo škôl, ktoré jej členovia navští-

vili. Tu je jedna z nich: „V pondelok 6. 2. 2017 sme sa na dve vyučovací hodiny presunuli späť v čase vďaka zaujímavým hosťom. K nám na Strednú odbornú školu masmediálnych a informačných štúdií zavítal historik Ľubomír Morbacher z o. z. Living Memory a spolu s ním prišli aj známi slovenskí herci Henrieta Mickovičová a Alexander Bárta. Celý projekt zameraný proti rastúcemu extrémizmu je realizovaný s podporou BSK.“ Študenti teda prezradili, že nešlo o vzdelávanie o totalitných režimoch. Takže ďalšia nadnárodná organizácia Platforma európskej pamäti a svedomia cez také neziskovky ako Living Memory uskutočňuje projekt vymazávania pamäti mladej generácie.

Morbacher brojil proti liberálnemu moralizmu, ale sám je členom organizácie, ktorá šíri jeho hodnoty. Najlepšie to dokazuje fakt, že napríklad Slávik publikuje v Denníku N a Sme, teda v periodikách vyznačujúcich sa bezhraničnou oddanosťou liberalizmu. Takže má pravdu, treba prestať tolerovať túto falošnú hru a nepúšťať prednášať falošných prorokov do základných a stredných škôl. A nedovoliť im podieľať sa na mravnom mrzačení mladej generácie.

Traktormi na hlavné mesto

Ivan BROŽÍK

Opäť po čase zaujali. Opäť sa dostali do médií. Píše sa o nich, píše sa o „štrajku“ poľnohospodárov, teda, pardon, farmárov. Politizuje sa. Žiaľ, iba to. Lebo nič iné ako to, že sa z protestu poľnohospodárov robí politika, tento „štrajk“ neprináša, a ani neprinesie. Až na veľmi vzácne výnimky, vlastníkov a aj hviezdnych protagonistov našich médií totiž vôbec nezaujíma život a práca gazdov na poliach, v lesoch, pri našich vodných tokoch, rybníkoch a jazerách. Zaujímajú ich traktory a iná poľnohospodárska technika v Bratislave. To si však pokojne môžu počkať na Nitriansky Agrokomplex, tam to budú mať aj s párkami a s pivom. Keď už im ide o púťovú atrakciu. A nalesťené. Autorsky silná a odborne zdatná generácia novinárov, ktorí sa venovali poľnohospodárstvu, buď odišla do netvorivého dôchodku, alebo bola

zlikvidovaná inak. Táto téma čitateľov neláka. Netvorí zisky médií. To nie je ani bulvár, ani nekonečné teoretizovanie o „politike“. Je to zbytočná strata plochy a času, ktorá sa predsa musí využiť inak.

POZNÁMKA

Naša spoločnosť dopustila, že poľnohospodári a ich práca sa dostali úplne na okraj záujmu. Hoci stále jeme trikrát denne, a dokonca lekári odporúčajú jesť päťkrát denne. Už sú to roky, čo sme ich stav spravili mediálne „nehodným“, ba často až komunistickým reliktom. Veď družstvá to boli predsa komunisti... A gazda? Koho zaujíma človek voňajúci kravským pachom, v čižmách, montérkach? Koho zaujíma rodina, čo pestuje papriku, paradajky, ak sa tam práve nevraždi a neznásilňuje? O zhnitom

mäse z Poľska sa písalo. Lebo je to škandál. Ale o likvidácii celých chovov hovädzieho dobytku u nás, to bolo nezaujímavé – veď v obchodoch je, tak čo. Načo o tom písať? Načo písať o úpadku mliekarenstva, keď mlieka a mliečnych výrobkov je dost? A prečo si vôbec všimáť, že paprika zo slovenského juhu už prakticky neexistuje a melóny od Dunaja nahradila akási nechutná bezfarebná hmota. Zaoberať sa štrajkom „farmárov“ v týchto dňoch a v takej miere sa javí mimoriadne farizejské. Čo tak skutočne začať analyzovať ich existenčné problémy a aspoň sa ako-tak usilovať porozumieť zmyslu ich práce? Čo tak pristať sa pri podrobnom skúmaní príčin rozdrobenosti farmárskeho stavu na Slovensku alebo jeho čoraz väčšom – áno, aj politickom – ovplyvňovaní zo zahraničia? Neoplatilo by sa hľadať a nachádzať príčiny v animozite medzi

„veľkými“ a „malými“ poľnohospodármi? To by však chcelo rozumieť sa dotlačnej politike, stropovaniu, jednotkám. Kto z médií sa konečne podujme vysvetľovať slovenským spotrebiteľom, prečo Poliaci „dokážu“ všetko dorobiť lacnejšie? Že tam na ich prácu štát prispieva v oveľa vyššej miere ako u nás, to nás zrejme nezaujíma. To už by chcelo zaoberať sa zlým systémom, a nie iba tým, že jazda traktorov blokuje jeden z bratislavských mostov. A postaviť sa na schodík stroja a urobiť si „fešný“ záber. Nič z toho poľnohospodárstvu na Slovensku nepomôže. Ani lesníctvu, poľovníctvu či rybárstvu. Poľnohospodári potrebujú jednotu, a tú nemajú. Naopak, zdá sa, že ju ani nechcú mať. Potrebujú spravodlivú dotačnú politiku, a tú tiež nemajú. A vyzerá to tak, že ešte dlhé roky mať nebudú, ak sa postoj štátu k Bruselu minimálne v tejto otázke nezmení a nepritvrdí. Naši poľnohospodári potrebujú odyt a ten tiež tak skoro mať nebudú. Ich výrobky, hoci kvalitnejšie – to nesporne, sú totiž drahšie ako odpadové dovozy. A našinec si predsa drahšie kupovať nebude, veď na porovnanie „to“ vyzerá rovnako. A o tom treba písať, nie o spanilej jazde na Bratislavu. A písať o tom so znalosťou témy i prostredia.

AKO BOLO, ČO BOLO

My Slováci sme flexibilný národ. Na akom inom možno tak dobre drevo rúbať? Keď zafučí, ohneme sa ako trstina. Asi preto sme prežili – my aj naše ženy. „Pripravené sme na všetko, i na púštnu búrku, len si miesto klobúčika prehodíme burku,“ napísala spisovateľka Eva Jariabková-Chabadová v knižke epigramov *Možno je to tak. Iste „potešila“ slniečkarky, čo sa vzdajú národa, tradícií i dejín, ktoré v súčasnosti slúžia na rozvadenie národa. „Skutočnú pravdu už nikto nepovie ti, gardisti aj partizáni všetci mali deti.“ Autorka vidí, že tie deti už majú deti, ba aj vnúčatá. Len komusi záleží na tom, aby sa nenávideli za konanie svojich predkov, namiesto toho, aby sa v záujme budúcnosti poučili z ich chýb.*

Epigram by mal vtipne ukázať krutú životnú pravdu. Podaktorí epigramisti, zabávači i humoristi sa politicky korektne prepožičali politikom. Pridali sa k novinárskym harcovníkom, čo poskakujú v predvojoch politických strán, či k mediálne pre-

ferovaným komikom zo skupiny DZUPA „dzurindovi pajáci“, ktorí zosmiešňovali všetkých neprajníkov ich kultového vodcu. Pani Eva si robí žarty sama zo seba. Vidí svet z nadhľadu, preto jej

čele objavia dvaja kohúti a je tu ďalšia strana – a s ňou sa kotia noví vodcovia. Čo na to naša autorka? „Všetci ho milujete, ale pre toľkých vodcov je Slovensko malé.“

Nad epihromami Evy Jarábkovej

Peter VALO

epigramy hrmia na všetkých stranách. Zadríe do médií, ktoré človeka nútia, aby sa neopovážil pomyslieť na to, čo mu neodporučia ony. Neobíde dobrého prezidenta, ktorý sa nám ešte nenarodil. Pohrá sa so štátom hore bez či ministerstvom premličaných zločinov. Zároveň ostáva doma, na svojej ulici, vo svojom meste a smiechom lieči to, čo stresuje ju aj jej susedov.

Blížia sa prezidentské voľby. Strana k strane sadá. Strana strane oko nevykole. A keď vznikne nová, o chvíľu sa na jej

A po voľbách? Noví ministri zrušia všetko, čo vybudovali ich predchodcovia, a prerodíli hranty sponzorom svojich strán. Zastavia stavbu diaľnice, ktorú potom nie a nie dostavať. Za peniaze na dve tunelové rúry vyrýpu do Braniska jednu...

Zmeny postihnú aj ľudí: „Za hrdinský skutok ťa jeden generál chváli, druhý by ťa za ten istý dal obesiť na konári.“ Skvelý postreh. S takýmito praktikami sa náš národ stretol neraz. Víťazi hlásali: Ak porazíme nedemokratické sily, zavládne sprá-

vdlivosť, lebo len oni sú zárukou demokracie. Epigramistka zahrní: „Demokracia je síce náš cieľ, ale moc peňazi riadi svet podľa vlastných pravidiel.“ Názorovú jednotu dosahujú peniazmi.

sa nevešia. Tam ich strieľajú na štadióne, aby nádejní korupčníci videli, ako skončia. Nedemokratická Čína nemôže byť náš vzor. Máme sociálny štát a sociálne istoty. Pre tých, čo nechcú robiť: Áno. Pre tých, čo sa zodrli v práci, pomenej. Čo na to pani Eva? „Mám tušenie isté, že sociálny štát a sociálne zariadenie je skoro to isté.“

V televízii letí seriál *Mata Hari*. Aj my máme svoju *Mata Hari*. Nebola síce špiónka, iba vraj kšeftovala s vraždami, a sedí vo vyšetrovacej väzbe. Počet „osobností“, ktoré s ňou kokeťovali, narastá. Ba jedna z nich, prominentný advokát, čo obhajuje jej obeť, sa podľa posledných informácií mal stať jej ďalšou obeťou, keď si vraj predtým s ňou dohovárať fajočku. Žeby módný doplnok podľa Moniky Lewinskej? Dúfam, že sa Eva Jarábková nenahnevá, keď k jej skvelým epigramom pridám svoj neohrabaný: „Páni politici, nech svoj kameň šmari, ten, kto ešte nemal našu *Mata Hari*.“ A na záver zaspieva opäť pani Eva: „Neutešujte sa, že pravda zvíťazí, veď aj to heslo vymysleli víťazi.“

SEBAOBRAHA

Kriminalitou mimoriadne ohrozenou skupinou obyvateľstva sú naši seniori. Potrebujú najvyššiu možnú mieru ochrany tak zo strany jednotlivcov, rodín, susedov, samospráv, ako aj štátu. Preto je veľmi dôležitá aj prevencia v tejto vekovej skupine. A to najmä pre seniorskú tradičnú dôverčivosť, dobrosrdečnosť, ochotu pomôcť, bezbrannosť, zlý zdravotný stav a určite i pre ich vysoký vek. Za seniora považujeme osobu definovanú v zákone ako osobu staršiu ako šesťdesiat rokov. Praktické poznatky polície ukazujú na to, že ide väčšinou o takzvanú špecifickú kriminalitu na senioroch, do ktorej možno zahrnúť (v závislosti od trestno-právnej kvalifikácie skutku) ekonomickú kriminalitu (podvod, sprenevera), majetkovú kriminalitu (krádež) a násilnú kriminalitu (lúpež, porušovanie domovej slobody, nátlak).

Ochráňme seniorov!

Táto trestná činnosť je páchaná sofistikovaným a organizovaným spôsobom cielene na senioroch pod rôznymi vymyslenými legendami, citlivo je vnímaná verejnosťou a vyžaduje určitú stupeň latentnosti (seniori neoznamujú túto trestnú činnosť). Známe sú už tradičné „legendy“, na ktoré stále možno dôverčivých a dobráckych dôchodcov nadviesť. K jednej z najpoužívanejších z nich patrí takzvaný „vnuk“, ktorej spôsob spočíva v tom, že páchatel volá seniorovi na telefónnu linku ako jeho príbuzný (najčastejšie vnuk) a žiada požičať peniaze na rôzne ciele (napríklad na kúpu auta, darček pre rodičov). Ďalšou rozšírenou legendou je takzvaný „kamión“, pri ktorej páchatelia oslovujú seniorov priamo na ulici s tým, že potrebujú požičať peniaze na operáciu ich príbuzného, ktorý mal ťažkú dopravnú nehodu s kamiónom a leží v nemocnici.

K nemenej používaným legendám patrí legenda „služby“, pri ktorej páchatelia vystupujú najčastejšie ako pracovníci plynná, elektrárni, vodárni, sociálnych úradov, poisťovní, farských úradov, dôchodkových úradov alebo iných inštitúcií a oslovujú seniorov priamo v ich domácnostiach pod zámienkou, že im prišli vrátiť preplatok či inkasovať nedoplatok za poskytnuté služby (napríklad za vodu, plyn) alebo im prišli vymeniť či skontrolovať elektromer, vodovodné potrubie, zvýšiť dôchodok alebo vyplatiť sociálny príspevok.

Páchatelia tiež často oslovujú seniorov pod zámienkou iných rozpravok, no z priestorových dôvodov nie je možné všetky vymenovať. Medzi iné legendy však možno zaradiť všetky ostatné zámienky (Isti), ktoré páchatelia používajú na oklamanie seniorov a získanie ich dôvery. Ide napríklad o predaj tovaru (napríklad hrnce, nože, masážne prístroje, zdravotnícke potreby – „šmejdi“), nezištnú pomoc (pri domácich prácach, odvoze smetí, platení šekov, dovoze dreva), výkup alebo darovanie obnoseného šatstva, odkaz susedovi, návštevu, balík pre syna, opravu motorového vozidla, vrátenie požičaných peňazí, rozmenenie peňazí, výmenu okien, výkup kníh a obrazov alebo predstieranie nevoľnosti.

Ján ČERNÝ

Čo nové očakáva občan tento rok od Sociálnej poisťovne? Eviduje vyše dva milióny zamestnancov

Zhovárala sa Eva SISKOVÁ – Foto: archív P. V.

Sociálna poisťovňa je v systéme sociálneho zabezpečenia obyvateľstva jedinečnou inštitúciou. Zabezpečuje výber poisťného na sociálne poistenie a výplatu rôznych druhov dávok z tohto poistenia. Občanom poisťovňou poskytujú dôchodkové dávky (starobný, predčasný starobný, invalidný, sirotský, vdovský, vdovecký dôchodok), nemocenské dávky (nemocenské, materské, ošetrovné, vyrovnávací dávka), úrazové dávky, dávky v nezamestnanosti a garančné dávky. V tejto oblasti nastali v ostatnom čase mnohé legislatívne zmeny. S otázkami sme sa obrátili na riaditeľa komunikácie s verejnosťou Petra VIŠVÁDERA.

• Ako bude Sociálna poisťovňa postupovať pri priznávaní a výplate dôchodkov podľa novej platnej legislatívy? Od prvého januára 2019 nastalo totiž viacero zmien. Sociálna poisťovňa dáva pri výkone svojej činnosti veľký dôraz na poskytovanie bezplatných poradenských služieb pre verejnosť.

Pravidelne informujeme o jednotlivých agendách na webe, letákmi, brožúrami vo všetkých pobočkách po celom Slovensku, v informačno-poradenskom centre či špecializovanými seminármi o tom, aké sú práva a povinnosti poisťencov i zamestnávateľov, aby vedeli, ako majú správne postupovať a vyhnúť

INTERVIEW

sa prípadným nedorozumeniam. Aj tento rok pokračujeme vo zvyšovaní komfortu pre občanov. Po minuloročnej pilotnej prevádzke rezervného systému v najväčšej bratislavskej pobočke sme ho od januára rozšírili do všetkých pobočiek na celom Slovensku. (Sociálna poisťovňa ich má tridsaťšesť a ďalších štyridsaťštyri vysunutých pracovísk.) Občan sa prostredníctvom rezervného systému môže sám cez webovú stránku alebo cez počítač v pobočke objednať na konkrétny termín – napríklad spísania žiadosti o dôchodok či vybavenie si platieb poisťného. Vyhneme sa tak čakaniu, je to pohodlnejšie, prehľadnejšie.

• Dôchodky sa od prvého januára 2019 upravili. Platí to na všetky typy dôchodkov?

Od 1. januára sa vždy zo zákona zvyšujú všetky typy dôchodkových dávok. Sociálna poisťovňa tak robí automaticky, bez žiadosti dôchodcu – tento rok sa dávky zvyšujú o 2,6 percenta, ale najmenej to musí byť o stanovenú pevnú sumu, teda aby sa primerane zvýšili aj nízke dôchodky.

O ČOM JE REČ

Pred pár dňami uplynulo stotridsať rokov od tragédie v Mayerlingu, kde spáchal Rudolf, korunný princ rakúsko-uhorskej monarchie, spoločne samovraždu so svojou milenkou Mary Vetserovou. Presná pravda, čo sa vtedy v Mayerlingu stalo, nebola nikdy uspokojivo vyšetrená a nie je známy ani motív, prečo si siahol korunný princ na život, aj keď pred svojím činom napísal niekoľko rozlúčkových listov. Mnohí dávajú prednosť teórii, že hlavnou príčinou bol konflikt s cisárom Františkom Jozefom. K tomu však treba prirátava ďalšie dôvody: osobnú slabosť, zúfalstvo, psychickú nestabilitu, ochorenie (pohlavná choroba – kvapavka, v tom čase neliečiteľná), izoláciu v cisárskej rodine – na dvore aj v politike, zmarené nádeje, pochybnosti, kedy nastúpi po autoritatívnom otcovi na trón, a či vôbec. Rudolf bol presvedčený, že monarchia mieri k zániku a k veľkej vojne, po ktorej sa určite rozpadne. Táto predtucha bola príčinou jeho lability a depresii, ktoré vyvolali v ňom túžbu po smrti. Vplyv mladšej dievčiny, ktorá bola do neho zaľúbená a rozhodla sa s ním spoločne zomrieť, istotne ešte väčšmi umocnil jeho zámer skončiť so

Napríklad sólo vyplácaný starobný dôchodok sa musí zvýšiť najmenej o osem eur a sedemdesiat centov. Dôchodky sa v roku 2019 zvýšili o 2,6 percenta mesačnej sumy dôchodku, najmenej však o pevnú sumu určenú ako dve percentá z priemernej

pri tzv. reťazovom pôrode totiž od januára 2019 nesmie byť nižšia ako materská, ktorá bola určená z toho istého nemocenského poistenia, respektíve zamestnania, u predchádzajúcich detí. To znamená, že pri reťazových materských nesmie

Garantované pevné sumy zvýšenia dôchodkov od 1. januára 2019

Dôchodok vyplácaný v plnej sume	Zvýšenie najmenej (eur)	Dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice	Zvýšenie najmenej (eur)
starobný	8,70	starobný	2,70
predčasný starobný	8,30	predčasný starobný	3,00
invalidný s mierou poklesu nad 70 percent	7,40	invalidný s mierou poklesu nad 70 percent	2,80
invalidný s mierou poklesu do 70 percent	4,20	invalidný s mierou poklesu do 70 percent	1,80
vdovský a vdovecký	5,60	vdovský a vdovecký	2,50
sirotský	2,70	sirotský	1,40

mesačnej sumy príslušného druhu dôchodku stanovenej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu 2018. O zvýšení dôchodku netreba žiadať, poberatelia dôchodkov dostanú písomné rozhodnutie. Dôchodky vo vyššej sume budú prvý raz vyplatené vo výplatnom termíne za január 2019 aj s doplatkom zvýšenia od 1. januára 2019 do dňa predchádzajúceho výplatnému termínu v januári 2019.

• Mamičkám, ktorým sa dávka v roku 2018 vypočítala z tzv. predpokladaného príjmu, Sociálna poisťovňa od 1. 1. 2019 automaticky materské zvýši. Mohli by ste nám povedať, ako sa to dotkne matiek s jedným dieťaťom a viacerými?

V prepočte materského od 1. 1. 2019 nie je rozdiel, ak sa narodí jedno dieťa, dvojčiky, poprípade viac detí. Sociálna poisťovňa automaticky, bez žiadosti zvýši túto dávku od 1. 1. 2019, ak bola priznaná v roku 2018 a jej výplata pokračuje aj v tomto roku, a pritom ide o druhý pôrod (tzv. reťazový). Materská

byť výška materského určená z nižšieho hrubého príjmu ako pri niektorom z predchádzajúcich nárokov na materské z toho istého zamestnania. Mamičkám, ktorým bola dávka v roku 2018 vypočítaná z tzv. predpokladaného príjmu, Sociálna poisťovňa porovnáva výšku materského s materským poskytovaným z toho istého zamestnania pri predchádzajúcich deťoch a v prípade, ak sa materské pri predchádzajúcich deťoch vyplácalo z vyššieho základu, od 1. 1. 2019 im automaticky materské zvýši. Sociálna poisťovňa vypláca materské pri jednom dieťati spravidla tridsaťštyri týždňov a v prípade dvojčiek štyridsaťtri týždňov.

• Dlh voči Sociálnej poisťovni je pre poisťencov neprijemnou záležitosťou. Ak ju podceňujú alebo zanedbávajú, môže dospieť až do štádia exekúcie. Ako toto Sociálna poisťovňa vyriešila?

Exekúcie ako také nie sú vôbec v kompetencii Sociálnej poisťovne. Rozhoduje o nich exekútor, resp. súd – Sociálna poisťovňa len potom

Hovorca Sociálnej poisťovne Peter VIŠVÁDER

následne buď vykonáva exekučnú zrážku z dôchodkovej dávky povinného, alebo sama v tzv. správnom konaní vymáha neuhradené pohľadávky po tom, ako dlžník nezaplátil ani po výzve svoj dlh, ani nepožiadala pobočku o splátkový kalendár. Sociálna poisťovňa postupuje len tak, ako jej to prikazuje zákon o sociálnom poistení a ďalšie príslušné zákony.

• S akými problémami sa Sociálna poisťovňa najčastejšie stretáva?

Problémy sú na to, aby sa riešili. V zmysle zákona vyberáme poisťné a následne z neho zabezpečujeme výplatu dávok – nemocenských, v nezamestnanosti, dôchodkov, ako aj rôznych rent. Pri tejto na počet prípadov bohatej a rôznorodej činnosti je veľa každodenných problémov, ktoré musíme prekonávať tak, aby každý dostal to, čo mu zo zákona patrí, v zákonnej lehote. Treba brať do úvahy, že na Sociálnu poisťovňu sa v drvivej väčšine obracajú tí občania, ktorí sa ocitli vo vážnych životných a existenčných problémoch a potrebujú získať niektorý druh dávky na ich preklenutie. Pre ilustráciu – Sociálna poisťovňa registruje viac ako dva milióny zamestnancov, viac ako dvestotisíc SZČO, ďalších štyristodvadsaťtisíc dohodárov, takmer dvadsaťtisíc dobrovoľne poistených a ďalších stodevätisíc tisíc tzv. poisťencov štátu (matky na materskej, opatrovateľov, osobných asistentov...).

životom. Určite aj čitateľov našich novinov zaujíma, kto bola tá mladá žena, čo spolu s korunným princom Rudolfom zomrela v poľovničkem zámočku v Mayerlingu? Baronesa Mária Vetserová, narodená 19. marca 1871 vo Viedni, bola tretie zo štyroch detí diplomata, baróna Albina Vetseru, ktorý pochádzal z Bratislavy. Aká náhoda, že osudová žena tejto tragédie bola po

Tragédia v Mayerlingu

Peter ŠTRELINGER

otcovi Slovenka, však? Rodina Mary patrila k nižšej rakúskej šľachte a vďaka bohatstvu matky Heleny, rodenej Baltazziovej, sa pohybovala v najvyšších kruhoch hlavného sídelného mesta monarchie – Viedne. Mimochodom, meno Vetsera – teda Večera, sa vyskytuje aj v dnešnej Bratislave, za všetkých spomeniem aspoň známou herečku Evu Večerovú. Ale vráťme sa k okolnostiam, ktoré sa týkajú tragédie v Mayerlingu. Mary sa do korunného princa zamilovala niekedy na jar 1888. Na začiatku bol asi zaľúbený list mladučkej baro-

nesy, v ktorom žiada cisárovného syna o schôdzku. Princ Rudolf, nešťastný vo svojom manželstve, ale aj pre depresie, ktoré zažíval na cisárskom dvore, ponuku Mary prijal. Ich prvé stretnutie sa uskutočnilo začiatkom novembra 1888 v cisárskom paláci v Hofburgu. Nasledujú tri mesiace plné šťastia, mnoho tajných stretnutí, niet pochýb, že z krátko sa stali aj

krátko po šiestej hodine ráno. Hostia korunného princa, dvaja šľachtici – gróf Hoyos a princ Coburg, neboli vo chvíli, keď zazneli osudné výstrely, nablízku... Dvere do spálne, za ktorými boli Rudolf a Mary, boli zamknuté. Na prikaz grófa Hoyosa komorník sekerou násilne rozbil dvere. Naskytl sa im prišerný pohľad: Rudolf ležal na posteli, Mary vedľa neho. Oboj visela hlava z postele. Na zemi kaluž krvi. Bolo zrejme, že sú obaja mŕtvi. Po Viedni kolovali rôzne dezinformácie o smrti korunného princa. Smrť Mary Vetserovej bola tabuizovaná. Cisársky dvor sa snažil maskovať pravdu, že korunný princ sa stal najprv vrahom svojej milienky, potom siahol na život aj seba. Cisár František Jozef považoval smrť svojho syna za hanbu, poníženie a zbabelosť. Korunný princ Rudolf, tento pokrokovú zmýšľajúci intelektuál, bol nádejou pre budúcnosť Európy. Keby sa on bol stal cisárom, nebolo by Sarajevo a 20. storočie by bolo možno bez prvej svetovej vojny. Aj bez druhej... Ale to sú iba špekulácie. V poľovničkem zámočku v Mayerlingu je dnes kláštor karmelitánok a v spálni, kde milenci zomreli, oltár, pri ktorom sa mnišky modlia za spásu duše nešťastného princa a jeho lásky Mary.

Vážny problém interpretácie ruských dejín stále zasahuje aj Slovenskú republiku Obhajoba zločinov bolševizmu je neakceptovateľná

Martin JARINKOVIČ – Foto: internet

Rozpad Sovietskeho zväzu bezpochyby znamenal závažný medzník v histórii ľudstva. Na jednej strane umožnil vznik samostatných štátov národom, ktorým bola suverenita dovtedy upieraná, na strane druhej priniesol veľký šok postsovietskemu Rusku, ktoré sa po porážke v studenej vojne ocitlo na kolenách, v chaose, zmietané existenčnou krízou. Zánik impéria Rusi pochopiteľne vnímali ako veľkú geopolitickú stratu. Vďaka V. Putinovi dnes silné Rusko, chvalobohu, opäť stojí na svojich nohách a hľadá svoje miesto pod slnkom. Nostalgický pohľad na niekdajší ZSSR však Moskva nemôže úplne eliminovať. Práve naopak, s odstupom času, pod vplyvom obrodenej doktrín nových ruských elít, začína získavať na aktuálnosti v podobe realizácie projektu Eurázijskej únie.

Ideologické vákuum po páde bolševického režimu a rozpade ZSSR ešte v deväťdesiatych rokoch 20. storočia začala postupne vyplňať nová doktrína nadväzujúca na ideu Ruska ako samostatnej civilizácie jednotky, vedúcej sily Eurázie. Ideu ruských emigrantov P. N. Savického a N. S. Trubeckého z dvadsiatych rokov 20. storočia oprášil začiatkom deväťdesiatych rokov Alexander G. Dugin, zakladateľ neoeurazijského hnutia, ktorý si postupne vydobyl čelné postavenie medzi spolupracovníkmi novodobej ruskej štátnej doktríny.

■ IZBORSKÝ KLUB

Dugina duginizmus má vplyv aj na exkluzívny prokremelský think tank zvaný Izborský klub, združujúci ruskú etatistickú elitu rôznych svetonázorových odtieňov. Myšlienka Izborského klubu je ovplyvnená Duginovým filozoficko-ideologickým synkretizmom a ideou kontinuity ruských dejín postavenej na zmierení protichodných síl 20. storočia – bielych i červených. Táto medzičasom štátom posvätená „mediátorská“ interpretácia dejín má na svedomí, že v Rusku došlo k svojskej rehabilitácii bolševického režimu a bagatelizovaniu jeho zločinov. Rusku tak nebolo dopriate vyrovnáť sa s temnou kapitolou svojej histórie. Cesta k odkrytiu falzifikovanej histórie, v ktorej sa zradcovia a vrahovia stávali hrdinami a naopak, sa opäť skomplikovala. Vlastizradný režim, ktorý bol do Ruska dovezený s cieľom vyradiť ho z prvej svetovej vojny, je tak dnes so súhlasom najvyšších kruhov prezentovaný v hrdinnej póze, takmer ako kedysi, a to rovnakými súdruhmi Čerňachovskými ako za Brežneva. Smutné je to najmä z pohľadu samotných Rusov.

Viac ako symbolická snímka z ponovembrových dní roka 1989

Veľký ruský národ prežil s veľkým vypätím sedemdesiat dlhých rokov, z ktorých vyše polovica bola plná strachu a krvavých represí. Národ vďaka svojej nevyčerateľnej vnútornej sile obdobie novodobej „smuty“ (po rusky obdobie temna) prežil, no fyzicky oslabený leninsko-stalinskou genocídou, ktorá ho nechala stieť z krvi. Mentálna národa nutne ostala poznačená, čo dosvedčuje aj obranný reflex obete – tzv. štokholmský syndróm, prejavujúci sa aj v ideológii eurazianistov, ktorí na rozdiel od ruských nacionalistov vykresľujú temné obdobie hrôz mongolskej nadvlády v stredoveku i bolševickej totality v 20. storočí ako pozitívne historické dedičstvo. Práve Alexander Sol-

ženicyan ešte v deväťdesiatych rokoch videl v eurazianizme „prejav duchovnej slabosti, úpadok mužnej odvahy, ako aj úpadok viery v silu ruského ľudu“. Solženicyan upozornil, že táto doktrína čiastočne maskuje snahu o návrat k ZSSR, pričom jej realizácia by podľa neho znamenala zrieknutie sa ruskej kultúrnej svojbytnosti a utopenie rednúceho ruského národa v búrlivo rastúcej moslimskej väčšine. Namiesto toho navrhol predísť národnej skaze cestou postavenou na vlastnej svojbytnosti, dlhej tradícii a trvalosti ruskej štátnosti, kultúry a pravoslávnej viery. Boj s eurazianizmom však chradnuci mysliteľ už nevyhrál. Tento boj bol zosobením boja medzi rodiacou sa širokou etatisticko-im-

periálnou ideou obrodzujúceho Ruska a izolacionistickou, úzko národnou ideou vnútorruskej konsolidácie Ruska bez veľmocenských ambícií. Obidve mali svoje slabiny. Eurazianistická idea s dôrazom na vonkajšiu politiku predstavuje z dlhodobej perspektívy riziko ohrozenia Ruska zvnútra – vnútorným rozkladom pod vplyvom silnejšieho cudzorodého živlu (podobným, aký vidíme v Európskej únii), a druhá „solženicyanovská“ vzdáním sa imperiálnej úlohy znamenala potenciálne mocenské ohrozenie Ruska zvonku. Nateraz úspech slávi tá prvá – integračná. Aký bude dosah jej slabých stránok na Rusko, sa ukáže až s odstupom času.

■ SLOVENSKÁ OZVENA

Vývoj vnútornej diskusie v Rusku zasiahol aj Slovensko, ktoré je vo všeobecnosti prorusky naladené napriek úsiliu hlavného mediálneho prúdu zúriro sejúceho plošnú protiruskú propagandu podobnú taktike kobercových náletov. V ostatnom čase to vidieť najmä v alternatívnom mediálnom priestore. Došlo tu k svojskému kopiovaniu vývoja ruského spoločenského diskurzu. Aj v slovenských alternatívnych médiách, s podtitulom konzervatívne či národné, vidíme slovenský variant ideologicko-filozofického synkretizmu. Vedľa seba tak v zvláštnej krehkej zhode pôsobia titelia Hlinku i Husáka. Nebudeme hodnotiť, či je to dobré, či zlé. Platformou krehkej symbiózy sú spájajúce témy: odpor proti západnému liberalizmu (to je ľavičiarsky zástupný termín pre neomarxizmus, proti ktorému sa paradoxne stavajú aj slovenskí „staromarxisti“), Bruselu, NATO, americkej dominancii vo svete, kritika havlistov a ich slniečkarských nasledovníkov.

Nemecko a Paríž si na šesťnástich stránkach načrtli obrysy budúcnosti Európu zrejme povedú Paríž a Berlín

Róbert HÖLCZ – Foto: The Telegraph

V januári 1963 podpísali vtedajší veľikáni európskej politiky, za ktorých treba pokladať francúzskeho prezidenta Charlesa de Gaulla a nemeckého kancelára Konrada Adenauera, dokument pomenovaný Elyzejská zmluva o povojnovom zmierení. V januári tohto roku sa v úplnej tichosti, a treba povedať, že skôr v utajení, rozhodli v tom istom meste podpísať terajší najvyšší predstavitelia oboch krajín Emmanuel Macron a Angela Merkelová iný dohovor – Nemecko-francúzsku zmluvu o spolupráci a integrácii.

Prečo práve teraz, keď politická pozícia oboch spomínaných predstaviteľov je oslabená, navyše sa v tomto roku uskutočnia voľby do najdôležitejších európskych politických inštitúcií, ktoré môžu výrazným spôsobom zmeniť európsku politickú mapu? Podľa vyhlásenia oboch vrcholných predstaviteľov spolupráca oboch krajín sa bude posilňovať najmä v zahraničnej politike, obrane a v hospodárstve. Pakt Macron – Merkelová zostáva zatiaľ bez akejkoľvek reakcie ostatných čelných politikov v členských krajinách Únie. Tých primárne zamestnávajú negatívne následky americko-čínskej obchodnej vojny, tiež spôsob a dosah odchodu Británie z EÚ či riešenie obrovskej zadlženosti nielen Talianska, ale najnovšie aj Francúzska.

■ BUDÚCE JADRO?

Jednou z pohnútok uzavretia novej francúzsko-nemeckej zmluvy je záujem Francúzska dostať Nemecko do Rady bezpečnosti OSN, keďže odchodom Británie z EÚ bude pozícia Francúzska v nej dosť oslabená. Opozícia však ústami šéfky Národného združenia Marine Le Penovej hovorí

Priam synovskú náklonnosť mladého francúzskeho prezidenta k nemeckej kancelárke vystriedalo v minulých týždňoch citeľné ochladnutie vzťahov.

skôr o zrade francúzskych národných záujmov pri presadzovaní Nemecka byť v pozícii svetovej veľmoci v OSN. Ako sa teda budú vyvíjať integračné snahy v Únii po uvedení obsahu tejto zmluvy do praxe, nevieme, ale popri spomínanom tandeme určite budú vznikať tesnejšie integračné väzby tandemu aj medzi štátmi eurozóny a napokon aj medzi ostatnými člen-

skými krajinami Únie. Podľa názoru politických analytikov sa tak integrácia starého kontinentu začína uberať neželaným smerom, a preto bude zaujímavé sledovať, či budú viac prevládať národné, alebo celoeurópske záujmy. Alebo že by to bol začiatok viacrychlostnej Európy, o ktorej sa na stretnutí najvyšších funkcionárov Únie už viackrát diskutovalo a ktorého

zárodok práve spomínanou zmluvou vzniká?

Francúzsko a Nemecko sú dve najväčšie únikovú ekonomiky, bez stanoviska ktorých sa nič podstatné na starom kontinente nemôže diať. Francúzsko však gniavi obrovský deficit verejných financií k HDP, ktorý sa protestmi „žltých viest“ bude ešte viac prehľbovať. Francúzsky prezident bol donútený výrazným spôsobom zvýšiť minimálnu mzdu, znížiť dane a tiež nezvyšovať spotrebné dane na pohonné hmoty. Pokiaľ ide o nemeckú ekonomiku, v posledných rokoch vykazuje trvalý prebytok obchodnej bilancie a jej verejný dlh je na úrovni päťdesiatich percent k HDP. Čo nemeckých politikov irituje, je neochota všetkých, najmä však krajín V4, podieľať sa na riešení organizovanej migrácie a tak tiež sa čoraz viac usiluje o presadzovanie samostatných bilaterálnych vzťahov voči štátom juhovýchodnej Ázie.

■ POSILNENÁ POZÍCIA

Uzavretou zmluvou sa pozícia Francúzska a Nemecka po odchode Británie z EÚ určite posilní. O tom, že obidve krajiny budú v tandeme hlavnou integračnou silou, sa nepochybuje. Spomínaná šesťnáststránková zmluva však vyvoláva celý rad zatiaľ nepodložených politických špekulácií. Oba štáty vraj majú záujem o prehĺbenie európskej integrácie rýchlejším tempom a nechcú sa prispôbovať tým, ktorí z rôznych dôvodov tento proces brzdia. Sem patrí aj ich úsilie o zrušenie práva veta ktoréhokoľvek členského štátu EÚ tak, aby pri prijímaní dôležitých politických rozhodnutí sa viac prihliadalo na stanovisko týchto dvoch najsilnejších krajín Únie.

NA OKRAJ

Vraj sa opäť po desiatich rokoch nachádzame na prahu krízy. Nie politickej – tú zažívame permanentne, ale hospodárskej, ktorá prichádza cyklicky: vieme o nej, že určite príde, len nevieme kedy. Je to ako pred výbuchom vulkánu. Sopka už soptí, ale nevieme, kedy nás zasiahne spalujúca pyroklastická vlna.

System bez etiky

Mnohí analytici sa usilujú vysvetliť krízy rôznymi mechanizmami všemocného trhu, pomenávajú vonkajšie javy týchto procesov bez toho, aby odhalili ich vnútornú podstatu. Iní sa zhodujú v názore, že príčinou hospodárskych a finančných kríz je kríza morálky. Okrajovo sa k tomu pridáva tzv. nožnicový paradox, v dôsledku ktorého bohatí ešte viac bohatnú a chudobní ešte viac chudobnejú. Inými slovami, tí, čo produkujú hodnotu, nesú najväčšie bremeno krízy, ktorú nezavinili, a tí, čo vyprodukovali svoj enormne vysoký príjem z ničoho a bez pridanej hodnoty, stoja na vrchole spoločenskej pyramídy. Príkladom tohto javu sú v slovenských pomeroch finanční žraloci, ktorí sa z večera na ráno stali v súlade s nemorálnymi zákonmi miliónármi. Tejto vrstve kríza nenarušila spánok. Ich ročný príjem aj v tých najťažších rokoch rástol a bol desaťtisíckrát vyšší ako príjem priemernej slovenskej rodiny. Pravdaže, príjmy našich známych miliónárov sa nedajú porovnať so špekulatívnymi príjmami jedného z najväčších miliardárov planéty Georga Sorosa, ktoré stotisíc až dvestotisíckrát prevyšujú príjem priemernej americkej rodiny.

Súčasná absolutizácia voľného trhu, liberalizmu, fetišizácia spotreby a zisku, slobody žiť na úkor druhých vedie k strate morálky a duchovných hodnôt, na ktorých stála naša civilizácia v časech starogréckej demokracie a európskej renesancie. Všetky európske odrody zamatových revolúcií, považované za víťazstvo kapitalizmu, prišli o prvotnú príťažlivosť knokautovanú údermi tvrdej reality. Kapitalizmus čoskoro vystriedal svoju propagandistickú municu a vyrobil nekonečný seriál dlhov, korupcie, exekúcií, kriminality, sociálnych konfliktov a nečestných privatizácií. Celé roky finanční experti typu Ivana Mikloša vŕtkali do slovenských hláv svoju „nespochybniteľnú“ pravdu, že privatizácia je liek na kolabujúce štátne firmy vrátane strategických podnikov. Odvtedy ruvačka o majetok a zlodejský ošial pretrvali do dnešných dní.

Kritika kapitalizmu a hľadanie spravodlivejšieho i morálnejšieho systému sa ozýva z viacerých strán. „Liberalný kapitalizmus je v kríze a s ním i celá naša civilizácia,“ hovorí Slovinec Slavoj Žižek, ktorého označujú ako „najnebezpečnejšieho filozofa Západu“. Americký filozof Rodney G. Peffer k tomu dodáva, že ľudia už viac nemôžu veriť ideológom, že kapitalizmus je perfektný systém. Preto musíme premýšľať o alternatívach.

Ludovít ŠTEVKO

Chyba je v predstaviteľoch, nestali sa aj našimi reprezentantmi. To musíme zmeniť! Ak vládnú béčka, na vine sú áčka!

Zhovárať sa Ivan BROŽÍK – Foto: archív V. H. a Štefan KAČENA

Slovenským národným novinám poskytol rozhovor na tému inteligencia a kríza kultúrnosti, ale nielen na ňu, Viliam HORNÁČEK, predseda Združenia slovenskej inteligencie KORENE, Slovakia plus a obnovenej SNR, bývalý poslanec NR SR a nositeľ Radu Andreja Hlinku I. triedy – Za mimoriadne osobné zásluhy o vznik Slovenskej republiky.

• „Prvotným ekonomickým zdrojom budú vedomosti,“ tvrdil ešte v minulom storočí Peter Ferdinand Drucker, autor mnohých ekonomických, politologických a sociologických štúdií. Sám tiež pedagóg. V programoch vlád Slovenskej republiky sa používa terminus technicus „vedomostná spoločnosť“, no pomerne často zostáva iba tam.

Úlohu a význam vedomostí si vlastnou skúsenosťou overili všetky živé tvory, ktoré práve na nich založili svoj vývoj. Kto nepoužíval získané vedomosti a nerešpektoval skúsenosti, ten nebol schopný vývoja, ktorý je základným zmyslom života. Takýto „ignorant“ musel vždy začínať „od nuly“, čím zbytočne strácal energiu a čas, čiže odsúdil sa na neúspech a zánik. Určite nie zbytočne je práve pamäť ako zdroj vedomostí – dnes navyše aj písaných či elektronicky odovzdávaných ďalším generáciám, označovaná za základ inteligencie, teda schopnosti riešiť problémy. Od rozsahu pamäti a schopnosti využívať jej zdroje priamo závisí úspešnosť každého jedinca či spoločenstva. Kiež by sme sa už konečne stali vedomostným spoločenstvom, aby sme racionálne, zodpovedne a múdro riadili svoj život a spoločenské procesy!

• **Ste predstaviteľ Združenia slovenskej inteligencie Korene. Ako sa na Slovensku žije nositeľom inteligencie, teda ľuďom, ktorí disponujú určitým súborom rozumových schopností či schopnosťou identifikovať a riešiť problémy? Je dnes inteligencia u nás žiadaná spoločnosťou, mediálnym priestorom?**

Nie je to v ľudských dejinách po prvý raz, keď sa spoločenstvo dostáva do krízy vlastným neuvážaným a nerozumným konaním. Naša civilizácia rovinnou normálnosti, teda funkčnosti, už natoľko naklonila a vychýlila z ešte únosnej miery v rámci jej dynamickej rovnováhy, ktorú je ešte schopná vybalansovať, že to spôsobuje nielen celospoločenské otrasy, deformácie, trhliny, zlomy, ale aj globálne následky. Jediným múdrom východiskom z chaosu je návrat k overeným hodnotám, ktoré tisícročia tvorili pevné body našej duchovnej stability. Na prvom mieste je úcta k životu.

• **Obráťme to – aké povinnosti voči svojmu štátu a národu má inteligencia? Čo je jej úlohou v modernej civilizovanej spoločnosti?**

Úloha spoločenskej vrstvy vzdelancov ako ľudí s najrozsiahlšími a najvyššími vedomosťami je od vzniku ľudstva rovnaká. Presne taká, ako úloha mozgu v organizme. Pritom nejde o nijaké elitárstvo. Už na začiatku činnosti našich združení som charakterizoval naše úlohy a postavenie v spoločnosti jednoznačnou tézou: „Jedinou výsadou inteligencie je väčšia zodpovednosť, než akú majú iné súčasti spoločnosti.“ Vychádzam z presvedčenia a overenej pravdy, že v organizme, aby bol úplný, a teda mal reálnu možnosť byť úspešný, má každá jeho súčasť svoju presne určenú úlohu aj význam pre celý organizmus. Kým však bez niektorých jeho častí, napríklad prsta či dokonca aj ruky alebo nohy, organizmus ešte môže existovať a viac či menej plniť svoju funkciu, tak bez

mozgu sa žiť nedá! Presne to isté platí aj pre štát...

• **Asi treba čitateľom pripomenúť, že inteligencia to nie je „iba“ múdrosť, vzdelanosť, že ide o oveľa viac.**

Ďalšou tézou, s ktorou som už pred takmer tridsiatimi rokmi vstúpil „do služby národu a vlasti“, bolo a zostáva tvrdenie, že: „Slovenský národ bol vždy múdrejší ako jeho predstavitelia a len vďaka tomu prežil!“ S výnimkou výnimočne múdrych autorit, ako bol kráľ Rastislav – Rastislav, ale aj generácií bernolákovcov, štúrovcov, memorandistov, matičiarov, hlinkovcov... či svojmu národu bezvýhradne oddaných a obetavých osobností, ako boli Štefánik či Tiso, to platí aj dnes. Som presvedčený, že aj generácia KORENOV má v tejto, žiaľ, nie veľmi početnej skupine nezištných bojovníkov za práva Slovákov ako národa svoje zaslúžené čestné miesto. Veď sme to boli práve „my KORENE“, kto sa v roku 1990 iniciatívne postavil na čelo národných síl s jasným, zrozumiteľným a rozhodujúcou väčšinou slovenského národa spontánne prijatým generáčnym programom a viackrát – sprvoti najmä spoločne s Maticou slovenskou, so Štúrovou spoločnosťou či s NEZES-om, v osudových časoch „lámania chleba“ ich zjednotil do bojaschopnej skupiny, ktorá dokázala účinne presadzovať prirodzené práva a záujmy slovenského národa a naplniť tak zmysel slovenských dejín.

• **V posledných rokoch sa čoraz viac vyzdvihuje dvojedinosť inteligencie ako takej a emočnej výbavy človeka. Lenže, zdá sa, že u nás žijeme v časoch, keď sa emócie príliš nenosia. Nanajvýš chladný kalkúl. A ak emócie, tak väčšinou tie negatívne. To asi pre rozvoj národa nie je práve šťastná cesta.**

Je vedecky dokázané, že človek používa nielen racionálnu tzv. IQ inteligenciu, ale aj inteligenciu emocionálnu, sociálnu, intuitívnu a iné súčasti svojho vedomia. Človek nie je stroj, je tvorivá bytosť, ktorej osobnosť je zložená z mnohých vlastností a schopností. Mnohé ešte nepoznáme, ale spolupodliehajú sa na rozhodovaní a konaní človeka. Často sme svedkami tzv. nekompletných osobností, ktoré síce majú mimoriadnu pamäť či výkonný „počítač“ a až geniálne vlastnosti, ale v inom sú nedostatky vyvinuté. Určite sa každý z nás stretol s človekom, ktorý je síce „nabitý“ vedomosťami, ovláda mnohé cudzie jazyky, má výrečnosť atď. V inom, pre ľudskú kultúrnu komunikáciu potrebnom je však nedokonalý až úbohý. Príkladom toho, že aj racionálne vysoko inteligentný človek sa môže vyjadrovať a správať neinteligentne, je napríklad český prezident Zeman.

• **V súčasnosti sme svedkami čoraz väčšej nekultúrnosti, ktorá sa prejavuje vo verejnom živote. Ľudia síce „krčmovo“ nadávajú na politiku a politikov, ale sami tento trend svojim správaním podporujú. Čo sa deje u nás na Slovensku s našou (ne)kultúrnosťou podľa vás?**

Kultúra bez kultúrnosti je iba mŕtvty pojem. Kultúra – preto bola ľuďmi vytvorená – má obohatiť osobnosť človeka, ale aj vzťahy

medzi rôznymi kultúrami či voči prírode. Kultivácia správania, ale aj kultivovanie pôdy určite nespočívajú v arogancii či sebeckom drancovaní. To patrí k prvotným

fach, ale aj vo vyhradenom mediálnom priestore pre ne sa popri agresivite mnohých diskutujúcich čoraz viac sprítomňuje nevedomosť, hlúposť. Samotní

Činnosť Združenia slovenskej inteligencie KORENE je nerozlučne spojená aj so symbolickým stredom Európy v Kremnických Baniach, odkiaľ vychádzali mnohé mobilizačné apely slovenských vlastencov.

vlastnostiam ešte nekultivovaných praprappa... predkov súčasného človeka. Ako sa presvedčame aj v súčasnosti, pravdou je, že kultúrnosť tvorí len veľmi tenký „vonkajší náter“ (maskovanie) našej pôvodnej biologickej podstaty, ktorá je, bez urážky, zvieracia. Treba, aby sme o tom vedeli a nehanbili sa za to. Oveľa viac však máme a mali by sme si uvedomovať, že to, čo nás dostalo na súčasnú dominantnú úroveň tvorstva žijúceho na našej planéte Zem, je práve kultúra a najmä kultúrnosť. Na to môžeme byť oprávnené hrdí. Kultúrnosť však musíme chrániť pred „globálnym skazovodom“ valiacim sa najmä z elektronických médií, ktorý prní dušu ľudstva pakultúrou úbohosti a zvrhlosti s cieľom vrátiť človeka späť do ríše zvierat.

• **Aký názor máte na rôzne vyhlásenia, výzvy či petície podpísané celkom spontánne indierentným „predstaviteľia inteligencie“? Ako im veriť, ako ich triediť?**

Aj keď to neraz doba vyžaduje, vždy je zložité, ťažké a často aj riskantné hovoriť „v mene národa“. Tu zohrávajú nenahraditeľnú úlohu preverené a spoločenstvom uznávané autority. Najmä autority morálne, ktoré v ťažkých osudových skúškach dokázali svoj pevný charakter zrelej a všestranne vyvinutej osobnosti. Takito ľudia sú zárukou, že budú vždy konať v súlade s vlastným svedomím aj s potrebami a so záujmami národa, lebo to už mnohokrát dokázali obetovaním sa na jeho prospech. KORENE mali takéto „morálne štíty“ už v zakladajúcich členoch, ako boli napríklad Milan Rúfus, Hvezdoň Kočtúch, Milan Lалуha či neskôr Július Binder, Peter Danišovič, Ladislav Ťažký, Milan S. Ďurica, František Vnuk a ďalší. Som hlboko presvedčený, že v každej generácii sa nájdu také či podobné autority. Treba ich však hľadať, aktivizovať a dať „do spoločenského obehu“ ako skutočné rýdze a užitočné hodnoty. Veď čo zo zlata, keď je zakopané v zemi?

• **Vo verejných prejavoch, v diskusiách na sociálnych sie-**

Akademický maliar Viliam HORNÁČEK je dlhoročný predstaviteľ vlasteneckej inteligencie na Slovensku.

reprezentantmi. To musíme nevyhnutne a neodkladne zmeniť!

• **Skúsme si definovať – čo je takpovediac „svätou povinnosťou“ inteligentného človeka v dnešnej spoločnosti?**

Prirodzenou povinnosťou každej súčasti organizmu je práca na prospech celku, lebo iba on zabezpečuje aj život svojich súčastí, ktoré osamote nie sú schopné existovať. To v zdravom organizme vie každá bunka! Mozog spoločenstva, jeho inteligencia, si musí znovu vybojovať a vynútiť svoje prirodzené a nezastupiteľné miesto v organizme národa aj v orgánoch štátu. Najmä v tých, ktoré rozhodujú o našom živote a jeho úrovni a kvalite. Ak to inteligencia nedokáže, ak sa bojí, či je ľahostajná, potom platí to, čo som v roku 2004 ako nadsip svojho rozhovoru napísal v diplomatickom časopise EUROREPORT: „Ak vládnú béčka, na vine sú áčka!“ Treba si uvedomiť, že pravda je o to nemilosrdnejšia, o čo menej ju rešpektujeme. Nie svet, musíme zmeniť seba a svoje postoje. Ako prvý krok k ďalším úspechom.

• **Vláda SR nedávno vyhlásila rok 2019 za Rok Milana Rastislava Štefánika. Odkázal nám veľa múdreho i inšpiratívneho, mne sa páči citát: „Nech každý z nás je dnes lepší, ako bol včera, a vlast' naša bude veľká a slávna.“ Sme na správnej ceste k sláve a veľkosti našej vlasti?**

Kauzu „Postavme nový dôstojný pamätník generála Dr. M. R. Štefánika!“ som spolu s KORENMI, so Slovakiu plus a s obnovenej SNR viedol na všetkých frontoch a proti všetkým, ktorí nemali toľko cti, aby sa poďakovali tomuto slovenskému veľikánovi spôsobom hodným jeho významu pre slovenské aj európske dejiny. Hanebná nevďačnosť „zaplátaná“ tzv. šestákovou almužnou v podobe umelecky aj historicky bezcenného paškvilu v zábavno-obchodnej štvrti Eurovea je tragickým dôkazom nášho súčasného „samorozkladu“ povrchnými pahodnotami tzv. konzumizmu. Tento úbohý paškvil deformuje nielen naše historické vedomie, ale „arogantným nadradením českého leva nad slovenského Štefánika“ aj naše súčasné – rovnoprávne! – vzťahy medzi bratskými národmi. Štefánik celý život bojoval aj položil svoj život za rovnoprávnosť Slovákov a Čechov. Pamätník je opakom, ba výsmechom jeho odkazu. Naša generácia si dala za cieľ, aby boli Slováci rovnoprávnym národom nielen s Čechmi, ale so všetkými slobodnými národmi sveta. Podarilo sa! Vďaka patrí všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom pomohli pri tomto najzásadnejšom a najvýznamnejšom prerode Slovákov v našich novodobých dejinách. Získali sme právo slobodne a zvrchovane rozhodovať o našich veciach, vzťahoch a záujmoch. To je tá pre nás jediná správna, naša slovenská cesta naplňania zmyslu slovenských dejín. Ak sa tejto cesty budeme držať, nikdy nezablúdime!

Aké bude postavenie európskej meny, rozhodne nová politika centrálnej banky

Euro sa nestalo tvárou európskej suverenity

Róbert HÖLCZ – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Euro, ktoré je dnes spoločnou menou devätnástich členských štátov Európskej únie, bude na budúci rok oslavovať dvadsať rokov existencie a v súvislosti s tým sa čoraz častejšie objavuje aj otázka, či bude dôvod na oslavu. O tom, že sa euro narodilo s vrodenuou chybou, ktorá sa doteraz neodstránila, sa vie, pretože jednotná úroková sadzba nevyhovuje všetkým členským štátom eurozóny. Niektoré štáty, ako povedzme Nemecko, na eure zarobili, a tak sa stali veriteľmi; iné, ako trebárs Grécko, prerobili, a preto sú dlžníkmi. Slovensko po splnení všetkých konvergentných kritérií vstúpilo do eurozóny k prvému januáru 2009 ako jej šestnásty člen.

V koši svetových rezervných mien je euro spolu s čínskym jüanom, americkým dolárom, britskou librou a japonským jenom. Je jedinou svetovou menou, ktorá pôsobí v prostredí nesúladu medzi fiškálnou politikou vlády a menovou politikou jej krstného otca, ktorou je Európska centrálna banka. Tento nesúlad má dosah na deficitné hospodárenie jej používateľov, a teda aj na ich zadlženosť, tiež na výnosy štátnych dlhopisov členských štátov eurozóny, a takto by sme mohli pokračovať.

Na to, že euro asi nebude integračným prostriedkom pre všetky štáty EÚ, aj keď budú plniť požadované integračné kritériá na vstup, prišli európski poli-

tičom o konkrétnych menách sa dnes len špekuluje. Ak teda budeme chcieť v medzinárodnom obchode zvýšiť prestíž eura, a tým naplniť pranie dosluhujúceho šéfa Európskej komisie, budeme sa musieť veľmi vážne zaoberať s toľko diskutovanou reformou eurozóny, tak ako sa to zatiaľ neúspešne usiloval do praxe presadiť práve terajší francúzsky prezident Emmanuel Macron. Ten navrhuje zriadiť spoločný európsky rozpočet, ale o jeho príjmových a výdavkových položkách sa zatiaľ nevie nič. Chce tiež, aby jeden z členov Európskej komisie zastával funkciu ministra financií pre eurozónu. Za kontroverzný návrh treba tiež pokladať, aby v eurozóne existoval spoločný európsky dlhopis, ktorým by sa za záväzky ktoréhokoľvek člena eurozóny ručilo peniazmi všetkých ostatných.

Pokiaľ ide o bankovú úniu, tá bude potrebovať dobudovať všetky tri piliere – a síce jednotný centralizovaný dohľad nad bankami, jednotný rezolučný systém pravidiel, ako postupovať v prípade, že sa banka dostane do finančných problémov, a tiež jednotný systém ochrany vkladov. V eurozóne sa uvažuje aj o transformovaní doterajších eurovalov na Európsky menový fond. Aké však bude postavenie eura v medzinárodnom platobnom styku, rozhodne menová politika ECB vedená už novým šéfom, keďže na budúci rok sa končí funkčné obdobie doterajšieho. Pôjde najmä o väčšiu podporu eura v medzinárodnom obchode, ktorá doteraz nepatrila medzi jej menové ciele, ako aj o záujem budovať paralelný európsky platobný systém, ktorý by dokázal viac chrániť európske firmy od politických eskapád amerického prezidenta.

najbližšie k spoločnej mene len Bulharsko a Chorvátsko.

■ DOLÁR PROTI EURU

Na budúci rok sa končí funkčné obdobie terajšieho predsedu Európskej komisie J. C. Junckera. V Európskom parlamente už predniesol svoj posledný prejav, v ktorom prekvapil agitáciou na prospech eura, keď povedal, že ak sa spoločná mena chce stať tvárou, a teda nástrojom novej európskej suverenity, euro sa musí stať rozhodujúcim platidlom v obchodných transakciách na starom kontinente, ktoré sa doteraz väčšinou platili v amerických dolároch. Väčšina z nás vie, že po vstupe čínskej meny do koša svetových rezervných mien v Medzinárodnom menovom fonde klesol na jej úkor podiel eura, čo ešte viac posilnilo pozíciu amerického dolára. Preto sú aj ceny u nás čoraz viac závislé od výmenného kurzu dolára, viac pociťujeme negatívne dôsledky

hospodárskej politiky terajšieho amerického prezidenta.

Mohli by sme špekulovať, prečo s touto požiadavkou prišiel šéf Európskej komisie až teraz, keď je na konci svojho štvorročného funkčného obdobia? Odpoveďou by mohlo byť, že to nepatrí do funkčnej náplne komisie, ale asi skôr do pôsobnosti ECB. Zvýšiť podiel eura na úkor dolára v medzinárodnom platobnom styku si však vyžaduje vyššiu funkčnosť hospodárskej a menovej únie, tiež potrebu vlastného kartového platobného styku, ktorý je dnes len v rukách amerických technologických spoločností. Potom bude možné aj zvýšiť podiel eura v rezervách najväčších svetových bánk, a takto by sme mohli pokračovať.

■ SPOLOČNÝ ROZPOČET?

Budúci rok sa na všetkých riadiacich postoch v európskych inštitúciách udejú personálne zmeny,

BESEDNICA

Aj keď sa tvrdí, že najstaršie povolanie v dejinách je niečo iné, stávanie plotov a múrov má určite rovnako dlhú tradíciu. Múry Jericha, najdlhšie obývaného mesta na zemi, boli postavené už nejakých osemtisíc rokov pred Kristom. Veľký čínsky múr je oproti nim mladíček, pár stov rokov pred Kristom. Bližšie k nám Rimania si stavali svoj Limes Romanus, Hadriánov val a ďalšie múry krížom-krážom po Európe a Afrike. A naši predkovia neváhali, tiež si vyhrnuli rukávy a v tej istej dobe alebo ešte skôr vytvorili Val obrvov od Zvolena po Ipel a Dunaj.

Ploty a múry

Čo bolo, bolo. V dvadsiatom storočí táto móda sa vrátila hneď niekoľkokrát. Francúzsky minister vojny Maginot postavil obrannú líniu tak pekne, že sa k nej chodili učiť aj naši stavitelia obranného pásma v tridsiatych rokoch. Československú líniu nazvali v zahraničí Benešovou. Po vojne s Hitlerom a Churchillom prejav vo Fultone vyrástol ďalší plot, na ktorý sa vžil terminus technicus „železná opona“. V Berlíne to bola betónová opona. V porovnaní s plotmi, ktoré v posledných rokoch vybudovala a buduje Izrael, Ukrajina, USA a ďalší, bol to len taký plôtk.

Vďaka nášmu vstupu do kapitalizmu, EÚ a Schengenu sme dosiahli ďalšie víťazstvo – namiesto plotov na západnej hranici sme postavili plot na východnej hranici. Maďari na južnej hranici. Dáni stavajú plot proti roznášačom afrického moru. Aspoň tak hovoria. Aj keď roznášači krochajú už pár metrov pred našimi hranicami, my ďalší plot stavať nejdeme. Možno ho postaví Maďari. Dáko to dopadne, veď v evidencii sviň máme dokonalý systém podľa nôt EÚ. Keby mali taký systém Poliáci pri kravách, nemuseli by sa deti v našich školách hrať na supy zdochlinára.

Ploty a múry rozdelili ľudstvo na zástupy pred múrom, za múrom, opieračov sa o múr a sediacich na múre. V Izraeli ešte vznikli podhrabávači múru. Stát pred múrom zvyčajne nie je bohviečo, stačí si pripomenúť Sartrov Múr alebo Goyov obraz Popravy 3. 5. 1808. Ako je to za múrom, odsúdili si obyvatelia Jericha. Ich múry padli na zvuk trúb, naša železná opona na trasenie kľúčmi. Potom nasledovalo vraždenie a lúpeže. Aspoň v prípade Jericha. Lúpeže boli a sú aj inde.

Dôvody na stavbu plotov a múrov boli vždy rovnaké – ochrana pred útočníkmi, ničiteľmi, nepriateľmi. Ale keď bolo najhoršie, nepomohli. Maginotovu líniu Nemci obišli, Benešovu darovali Briti, Francúzi a Taliani v Mnichove Nemcom, železná opona sa zbúrila zvnútra. Kým sme my vybudovali plot na východnej hranici Európskej únie, niekto otvoril dvere na druhej strane. Nie dvere, pristavy. Takže náš plot je na smiech. Ale škoda ho búrať. Perspektívne sa nám možno ešte zide. Ak by bolo veľmi zle na tejto strane, vždy môžeme zutekať na druhú stranu.

Milan ČASNOCHA MIKŠ

Pravidlá ankety či prieskumu mali byť stanovené jasnejšie a jednoznačnejšie

Kto sa stane najväčším Slovákom?

René PAVLÍK – Foto: archív SNN

Rozhlas a televízia Slovenska odštartovala verejný prieskum na tému Najväčší Slovák. Na Bratislavskom hrade 23. októbra 2018 predstavila projekt televízie BBC a prítomní novinári si ho už vyskúšali v praxi – hlasovali. Zvítazil Milan Rastislav Štefánik. V britskej ankete sa umiestil ako prvý W. Churchill, v nemeckej K. Adenauer, v Česku takmer zvíťazil Jára Cimrman, ale zasiahol majiteľ formátu, ktorý zrušil účasť fiktívnej osobnosti, a prvú priečku obsadil Karol IV. U nás prieskum ukončí gala večer prvého mája 2019. Na ňom vyhlásia osobnosť, ktorú hlasujúca väčšina obyvateľov považuje za najväčšieho Slováka.

Pravidlá ankety nie sú celkom jednoznačné. Čoho sa prieskum týka? Čo hľadáme – obra, najvyššiu postavu, súkromnú osobu, štátnika, umelca, cestovateľa, športovca, vedca, politika? Pre mňa bol najväčší Slovák môj otec. Asi by sme mali hľadať osobnosť či osobnosti, ktoré sa rozhodujúcou mierou zaslúžili o existenciu nášho národa. A tu bude hneď niekoľko kameňov úrazu. Čítanie s porozumením; deformácia histórie politickými zriadeniami; neznalosť, možno existenčné obavy učiteľov s priamym vplyvom na nevedomosť žiakov; štátom cielene podporované spochybňovanie skutočných osobností a glorifikovanie kontroverzných persón. (Učebnice dejepisov boli vždy poplatné dobe, a to sa nezmenilo ani za dvadsaťpäťročnú existenciu našej samostatnosti.)

■ AKO VYBERAŤ

Prezradím môj spôsob hľadania. Ak vyjdem z definície, ktorá hovorí, že národ je historicky vzniknuté spoločenstvo ľudí vytvorené pôsobením rôznych faktorov, ako sú spoločné územie, kultúra, jazyk,

ktoré má spravidla vôľu brániť ich a rozvíjať, a náš národ má základ v existencii kmeňov – ako väčšina susedných národov, potom najväčším ohrozením jeho existencie bola dlhodobá a brutálna maďarizácia. V poradí prvým kandidátom na titul je preto Ľudovít Štúr – kodifikátor nášho jazyka. Spoločný jazyk nás

ANKETA

skutočne spojil, ale vládu nám nedal. O to sa pričínil až prvý zakladateľ štátu aj nášho národa Milan Rastislav Štefánik. Jeho zásluha je nespochybiteľná, hoci definitívnu podobu štátneho útvaru už nemohol ovplyvniť. Aj preto v prvom samostatnom spoločnom štáte s Čechmi pre náš národ nastalo podobné, ale sofistikovanejšie ohrozenie. Poznáme ho pod názvom – československý národ. Naším záchrancom bol nepochybne Andrej Hlinka. Počas celého svojho života usiloval sa o zrovnoprávenie nášho národa s českým, a to aj za cenu vlastného prenasledovania. V roku 1939 opäť hrozil zánik nášho národa roz-

delením územia i s obyvateľmi medzi Poľsko a Maďarsko. Jeho rozdeleniu a následnému zániku zabránil Jozef Tiso. Za to zaplatil najvyššiu cenu – a znova nastala doba československej zotročenej. Alexander Dubček sa pokúsil o nápravu federalizáciou spoločného štátu. Aj on chcel postavenie nášho národa povýšiť na úroveň českého. Pokus sa skončil normalizáciou a mnohoročným prenasledovaním autora myšlienky. Poslednou osobnosťou, ktorá sa zapísala do našej existencie, bol Vladimír Mečiar. Jeho podpis na zakladajúcej listine našej súčasnej Slovenskej republiky je nespochybiteľný. Teraz

konečne máme vlastné územie, vlastný jazyk, aj vlastný štát. Tým bolo zavŕšené legitímne úsilie nášho národa a jeho martýrov.

■ TRPIACI HRDINOVIA

Za povšimnutie však stojí aj spoločný menovateľ menovaných osobností. Úsilie o národ draho zaplatili. Štúr podivným zranením, Štefánik podivnou haváriou, Hlinka za života prenasledovaním a ostrakizovaním do dnešných čias, Tiso potupnou smrťou a vymazaním z histórie, Dubček nevyjasnenou autonehodou. Ostáva Mečiar. Ešte žije, ale snaha súčasnej garnitúry robí všetko možné, aby ho znevážila, dokonca posadila za mreže... Preto vyradenie, zosmiešnenie či spochybnenie ktorejkoľvek citovanej osobnosti považujem za nekorektné. Úroveň objektivitu a vážnosti nezvyšia ani plánované diskusie, ak ich budú viesť nevzdelaní, zaujatí redaktori s politicky zdiskreditovanými historikmi bez národného povedomia. Azda sa len mýlim...
Autor je člen združenia Rastic.

EKONOMIKA

Obyvateľstvo Slovenska starne každým rokom, počet dôchodcov sa zvyšuje. A tak si kladieme oprávnenú otázku, kto si v Bratislave, ale aj v krajiských mestách kupuje stále drahšie nehnuteľnosti a ako sa teda v tomto segmente podnikania bude trh nehnuteľností v ďalších rokoch pobať. Tento stav potvrdzuje, že určitá časť nehnuteľností sa kupuje nie pre potreby vlastného bývania, ale skôr budúceho možného podnikania, kam okrem prenájmov patrí aj očakávané lepšie zhodnotenie majetku, ako dnes ponúkajú banky na termínovaných a sporiacich účtoch.

Realitná kríza Slovákom zatiaľ nehrozí

V súčasnosti sa čoraz viac diskutuje o tom, k akým zmenám môže dôjsť na trhu nehnuteľností, keď Národná banka Slovenska sprísnila podmienky poskytovania úverov už nie na celú sumu kúpenej nehnuteľnosti, viac sa bude počítať terajší príjem žiadateľa a jeho možnosti splatenia všetkých požičaných peňazí nielen na bývanie do konkrétneho splátkového obdobia. Sem ďalej patrí končiace fixné obdobie v minulosti poskytnutých úverov, a teda aj výpočet nových úrokových sadzieb, keďže sa počíta, že v druhej polovici budúceho roka bude aj Európska centrálna banka zvyšovať svoje úrokové sadzby, čo ovplyvní aj výšku úrokov v komerčných bankách.

Na slovenskom realitnom trhu zatiaľ nehrozí hypotekárna bublina ako dôsledok nečakaného poklesu cien nehnuteľností a neschopnosti dlžníkov splácať hypotekárne úvery, čo by bankám následne spôsobilo krízu likvidity a ich ďalšie podnikanie by tak bolo závislé od poskytnutých peňazí z Európskej centrálnej banky. Pre domácnosť by hypotekárna kríza znamenala pokles nielen cien kúpenej nehnuteľnosti, ale aj vyššie mesačné splátky, čo pre mnohých by znamenalo že ich financujúca komerčná banka by si mohla uplatniť aj záložné právo v prípade ich nespĺňania. Ak sa kúpená nehnuteľnosť využíva na vlastné bývanie, spomínané problémy domácnosť nemusí riešiť, iná situácia však môže nastať v prípade jej kúpenia na podnikanie. Môže totiž dôjsť k poklesu prenájmov, ktoré tak budú nižšie ako mesačná splátka hypotéky, s ktorou domácnosť kalkulovala, alebo sa nehnuteľnosť bude predávať asi za nižšiu cenu, ako sa pôvodne kupovala.

Za jeden z najväčších problémov slovenského trhu nehnuteľností patrí aj nedostatok cenovo dostupných nájomných bytov, ktorými by štát mal riešiť sociálnu situáciu menej solventných občanov. Starosť o občanov v oblasti bývania je v kompetencii miest a obcí, ktorým štát poskytuje úvery a zvýhodnené dotácie zo štátneho fondu rozvoja bývania. Nájomné byty totiž možno zabezpečiť vlastnou výstavbou alebo kúpou celého bytového komplexu. Podľa vyjadrenia kompetentných je na financovanie nájomných bytov v oboch spomínaných formách dostatok finančných prostriedkov, a preto nás prekvapuje, že ich podiel v bytovom fonde je v Rakúsku až štyridsaťdva percent, v Česku dvadsaťjeden percent a na Slovensku len šesť percent.

Róbert HÖLCZ

V našich veľhorách po smreku umiera aj lesná kráľovná – borovica limbová

Pochovávanie živého zeleného drahokamu

Ladislav MALÁK – Foto: Štefan KAČENA

Človek, človečí egoizmus ukrižováva slovenský les. Smrek už takmer všetok pochoval a teraz začína na kríž pribíjať kňaznú umierajúcu vysokotatranských lesných stráni – borovicu limbovú. Naozajstná kňazná či priam lesná kráľovná rastie vo Veľkej i Malej Studenej doline, v okolí Zamkovského chaty pri Symbolickom cintoríne pod Ostrvou, vo Veľkej doline a na mnohých iných miestach.

Limbe popri zhoršujúcej sa ekologickej situácii „pomáha“ do hrobu spupnosť profesionálnych i samozvaných ochranov prírody a iných zvlčilých ľudských tvorov, ktorí pod rúskom zlého zákona č. 543 z roka 2002 bránia lesníkom vstupovať do najprísnejšie chránenej zóny lesa, aby tam utlmili rozmnožovanie podkôrneho hmyzu, najmä lykožrúta, v zostávajúcej zvyšku smrekových porastov, ktorý už čoraz intenzívnejšie a agresívnejšie nalieta na borovicu limbovú, ba už aj na kosodrevinu na hornej hranici lesa. Pažravec...! Deje sa tak hrozne, neopísateľne smutná vec – živý zelený drahokam, azda najhodnotnejšia okrasa

EKOLÓGIA

našich veľhôr, vskutku začína umierať. Pre tých všetkých, ktorým je vo svojej ľahostajnosti, rozmazanosti, nevedomosti a egoizme oveľa viac povedzme ich milované auto ako dajaký ten strom limba, dávam na známosť: Je to stredne vysoký ihličnatý strom s peknou korunou, dorastá do výšky dvadsiatich piatich metrov, kmeň môže byť až dva metre hrubý a dožiť sa môže až tisíc rokov. Zväčša v nie veľmi žičlivých pôdnych a klimatických podmienkach rastie pomalšie. Aj keď v tatranských lesoch nemá väčšie drevinové zastúpenie, je výborným stabilizátorom porastov, lebo dobre odoláva silným vetrom, tuhým mrazom i veľkým snehom. Žiaľ, niekoľkomilimetrové podkôrníky – lykožrúti, odolať nedokáže. Šišky limby dvanásť milimetrov veľké obsahujú semenka, tvarom podobné lieskovým oreškom, sú jedlé a sú veľkou pochúťkou pre vtáka orešnícu i medveda. Orešica i maco najviac napomáhajú prirodzené šírenie tejto dreviny v porastoch. Limba rastie v nadmorskej výške tisícovsto až dvetisíc metrov. Jej drevo má krásnu hnedastú farbu, málo zosychá a pekné sa leští, preto je vyhľadávané v rezbárstve a stolárstve. Vyrábajú sa z neho rezonančné dosky na klavíry, harmónia i na organy.

■ DVOJKOLAJNOSŤ PRÍSTUPOV

Je ešte nádej limbu vo Vysokých Tatrách zachrániť? Každý čin na to má cenu zlata! Tu je jeden konkrétny: v súčasnosti sa pripravujú legislatívne zmeny vo sfére ochrany lesa a prírody. Lesníci musia byť pri rokovaniach vo veľkom strehu a nemali by v nijakom prípade pripustiť schválenie ďalších anomálií, ktoré by priniesli medzi nich a ochranárov ešte väčšie napätie, ktoré by slovenským, teda i tatranským lesoch a v nich aj borovici limbovej nič dobré neprineslo. Zničiujúca rozdvojenosť názorov lesníkov a ochranárov, ako riešiť problémy ochrany lesa

Vetrom ošľahaná limba pod Ostrvou

Aj na Symbolickom cintoríne pri Popradskom plese rastie lesná kráľovná – borovica limbová.

a prírody na Slovensku, ktorá vzbudzuje u naozajstných odborníkov doma i v okolitých lesníckych vyspelých európskych štátoch veľké počudovanie, ba až pohoršenie či výsmech, sa ako veľký nezmyselný hazard musí skončiť!

Mojou malou veľkou radostou i pýchou sú dve dvadsaťročné, zdravé zelené limby v mojej záhrade v horskej dedinke Opátka pod Kojšovskou holou. Vypestoval som ich zo semienok – oreškov, vylúpnutých z niekoľkých šišiek zo stromu v Malej Studenej doline idúc na Téryho chatu. Napriek veľkej starostlivosti o tridsať zasiatych semienok mi vzišlo len desať semenáčikov, z ktorých som vypíjal iba dve životaschopné limby, a stále sa trasiem o ich život. Zatiaľ sú zdravé, krásne, zasadené desať metrov od seba. Veľmi si želim, aby ma svojim životom nadlho, predlho prerástli a raz sa prevetlili do nejakého hudobného nástroja. Moje limby sú tiež symbolom pretrvania tohto vzácneho stromu, lebo lanskej jesene pri opätovnej túre na Téryho chatu hore Malou Studenou dolinou som limbu, z ktorej som vtedy nazbieral šišky, už nenašiel. Skánril ju

lykožrúť? Jej dve deti v mojej záhrade podkôrník azda nenájde...

Aj toto znásobuje moje znepokojenie nad spomínanými pripravovanými legislatívnymi zmenami v oblasti ochrany lesa a prírody, v rámci ktorých sa okrem iného zvyšuje nezmyselný pohon na lesníkov a oslabuje sa ich dosah aj na ochranu a záchranu limby. Tí však, inšpirovaní veľkým slovenským lesníkom J. D. Matejov, aj bez kibicovania vedia, čo treba robiť pri ratovaní nášho lesa. Len im musí široká verejnosť uveriť. Ochránárske tlaky a zábery sú skutočný sebazničujúci proces – cesta našich lesov, aj tých tatranských, do záhuby.

Plochy v najprísnejšom stupni ochrany – zvyčajne po pásmo kosodreviny, chcú ochranári ponechať na samovývoj, prirodzenú samoobnovu lesa. Problém – rozpor medzi lesníkmi (tu by sa mala pridať verejnosť, celá spoločnosť) a ochranármi je však v tom, že Vysoké Tatry nie sú rozsiahlou divočinou, ako napríklad Yellowstone v USA, kde možno dajakú odľahlú veľkú plochu lesov na samovývoj vyčleniť. Osemdesiat až sto

rokov čakania na nový les ako hlavnú zložku vysokotatranskej prírody je veľmi veľa. Je to nereálne. Najmä vizuálne, ale aj zo zdravotno-rekreačného hľadiska by les ľuďom chýbal. Naším veľhorám ako vysoko urbanizovanému územiu, kde má dominantnosť jeho liečebné športovo-rekreačné poslanie, by to veľmi ublížilo, stratili by na príťažlivosti a popularite.

■ OZÓNOVÉ TOVÁRNIČKY

V rozhovore s jednou lekárkou zo sanatória v Tatranskej Polianke viem, že liečebné účinky tamojšieho ovzdušia už nie sú také, aké boli pred veternou smršťou v novembri 2004, a azda sa to už ani celkom nevráti do pôvodného stavu, lebo milióny vyvrátených a polámaných stromov ako kyslíkové a ozónové „továrničky“ chýbajú... A ďalší silný argument proti zámeru ochranárov ponechať ešte väčšiu časť Vysokých Tatier na spomínaný samovývoj je tento: Toto horstvo sa nachádza v zóne silnejších negatívnych ekologických atakov takmer nad celou strednou Európou. Preto je nevyhnutná permanentná intenzívna starostlivosť odborníkov lesníkov na úplne celom území našich veľhôr. Lebo prírodná sila a schopnosť samovývoja tie ataky nemusí zvládnuť. Zonáciu prístupnosti lesníkom vôbec netreba! Lebo oni sú tými pravými a najlepšimi ochrancami lesa a prírody. Oni môžu stav tatranských lesov postupne zlepšiť, zahojiť im rany, zachrániť ich. Ochránarom môže zostať úloha spočítavať kamzíkov, medvede i svišťov a chrániť ich pred pytlíkmi a vandalmi, prípadne naháňať nedisciplinovaných skialpinistov...

Na lesníkov sa útočí najmä tým, že veľa rúbu. Nuž, je pravda, že za našich lesníckych čias pred desiatimi, dvadsiatimi rokmi sa rúbalo menej. Lebo vtedy – ešte v priaznivejšej ekologickej situácii, les takým prudkým tempom nehybnul. Tá vyššia ťažba dreva v súčasnosti je vynútená, lesníci chcú zaratovať aspoň drevnú hmotu! Tým, že im v tom ochranári bránia a drevo zostáva zhnit' v lese, zväčšuje sa národohospodárska škoda. Prítom lesnícke odvetvie pri neustále sa znižujúcej štátnej dotácii na udržanie poslania celospoločenských funkcií lesov veľmi potrebuje peniaze na chod celej lesníckej činnosti, no najmä na pestovanie nového lesa i na ochranu mladých kultúr predovšetkým pred zverou a prírodnými živlami. Azda najmocnejšie by sa však horári potrebovali priprieť v lútom zápase proti najväčšej pohrome – veľkému malému agresorovi lykožrúti. Aj na to však treba nemálo peňazí...

Fatálna situácia pri usmrcovaní smreka nesmie na tatranskej borovici limbe pokračovať!

BESEDNICA

Fedor LAJDA

V bratislavskom krematóriu sa herec Jožo Šimonovič rozlúčil s právnikom Fedorom Lajdom, ktorý nás náhle opustil vo veku nedožitých sedemdesiatin. Jožo hovoril o priateľovi, čočil s humorom, ktorý rozdával všade, kde prišiel. Fedor Lajda začal v roku 1968 študovať na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Po sebaupálení Jána Palacha inicioval hladovku pred budovou univerzity. V knihe Mikuláša Šooša Roky nádeje 1968 – 1969 je fotografia Fedora, ako drží smútočnú stráž pri štátnej zástave. Na fotke Petra Procházku v knihe o legendárnom „Véčku“ ho uvidíte spolu s ďalšími organizátormi života v bratislavskom Vysokoškolskom klube: Paľom Kráľom,

Vladom Bahuroným, Antonom Kuchárikom, Otom Kornerom Draytonom, Zdenom Pospíšilom a Petrom Broškom. Kamaráti boli pre neho posvätní.

Vyrastal v dome so spevákom Paľom Hammelom. Keď Hammel založil skupinu Prúdy, Fedor bubnoval

Kamarátstva Fedora Lajdu

v kapele Defektmen. Keď Paľovi odišli zo skupiny Marián Varga, Fedor Frešo a Vlado Malý, kamarát Fedor sa poohládol po mladších a objavil Fera Grigláka, Tóna Kuruca, Pavla Kozmu, Alexandra Fila, Ivana Beláka a stal sa manažérom Prúdy. S Paľovým „komorníkom“ Slavom Patoprstým zvládol pri žartoch všetko. Keď bolo treba vyriešiť niečo neriešiteľné, stačilo sa obrátiť na Fedora a ten to zvládol spakruky. V zložitých situáciách lietal ako neriadená strela, ale

výsledok bol vždy na všeobecnú spokojnosť. Keď pri televíznej nahrávke chýbal bubeník, posadil sa za bicie Fedor. Keď Prúdy koncertovali v Sofii, „vodca“ skupiny Paľo Hammel bol ešte v Prahe. Domáci trvali na tom, že koncert musí byť. Kapela hrala inštrumentálky, čosi

zaspieval Lubo Play. Diváci však chceli Hammela a šou. Fedor vyšiel na scénu v ryšavej parochni s bulharským tľmočníkom Tunčom s rumba guľami v rukách a vyrobil cirkus, na aký sa nezabúda. Mnohí si myslia, že zmyselnú Lambadu vymysleli v Karibiku, no Fedor s úsmevom tvrdil, že to bolo dávno predtým na koncerte Prúdy v Sofii.

V slovenskej muzike nežiarí Fedorovo meno na výšni, aj keď pre ňu z úzadia urobil viac než dosť. Kto

dnes vie, že k skupine Elán priviedol textára Borisa Filana práve on? Po prevrate v roku 1989 sa vyrojili „disidenti“, čo za totality pokojne zarabali vo filme, v televízii a rozhlase. V najťažších časoch sa Fedor ujal speváka Joža Barinu, ktorý v krízových rokoch neživo zaspieval v rozhlasovom Telemoste „indexovú“ pesničku Purpurový smútok a dvadsať rokov bol dokonale zakázaný. Do jeho návratu vložil Fedor vlastné peniaze. Zafinancoval jeho nové pesničky Na pohrebe lotra, Slušný občan s priemerným platom, Asanačné pásma, Bez výčítiek či unikátnu pesničku Stíhači, čo Jožo vytvoril s legendárnym hercom Gustávom Valachom. Fedor patril medzi spoluvorcov Panslovanskej únie. Nikdy nenechal kamaráta v šticu a na svoj národ myslel viac ako na seba.

Peter VALO
Foto: autor

S ambíciou byť obsahovo silným a vedecky hodnotným matičným periodikom

Matičná ročenka Slováci v zahraničí jubiluje

Zuzana PAVELCOVÁ – Foto: Matica slovenská

Vo Vydavateľstve Matice slovenskej vyšla po tridsiaty piaty raz vedecká ročenka Slováci v zahraničí. Za činnosťou redakčnej rady a vydavateľstva sú viac ako tri desiatky rokov zostavovania, prípravy, recenzovania, redigovania i tlače významného matičného vedeckého zborníka, ktorý po prvý raz vyšiel v roku 1971.

Vznik ročenky inicioval v šesťdesiatych rokoch Ústav pre zahraničných Slovákov. V správe z hodnotenia činnosti zo 14. júla 1969 nachádzame prvú zmienku o príprave zborníka: „Edičná rada ústavu schválila prvé číslo zborníka 'Slováci v zahraničí', ktorý v krátkom čase zadáme do vydavateľstva. Hlavným redaktorom zborníka je dr. Ján Sirácky.“

■ ŠPECIFICKÉ POSTAVENIE

Dnes zborník vychádza v mäkkej väzbe v priemernom rozsahu dvestopäťdesiat až tristo strán. Ročenka si medzi zborníkmi stále zachováva špecifické postavenie. Uverejňuje vedecké štúdiá a materiály o živote krajanov, prináša spomienky na významné výročia slovenských osobností pôsobiacich v zahraničí, uverejňuje recenzie a informácie z krajského sveta a poskytuje správu o činnosti Krajského múzea Matice slovenskej za uplynulý rok. Na svojich stránkach prezentuje širokospektrálny záber tém, medzi ktoré patria najmä dejiny Slovákov v zahraničí, literatúra, umenie i kultúra. V zborníku nájdeme aj príspevky od autorov, ktorí patria k Slovákom žijúcim v zahraničí, vďaka čomu ročenka získava špecifické postavenie medzi vedeckými zborníkmi. Práve toto špecifikum je jej veľkým prínosom. Do redakcie každoročne chodí

približne dvadsať až tridsať príspevkov priemerne z piatich krajín sveta.

■ AKTUÁLNY OBSAH

Tohtoročná ročenka Slováci v zahraničí č. 35 je uvedená spomienkovým editorialom Zuzany Pavelcovej. Kapitola Štúdie otvára príspevok Matúša Marcinčina. Prináša náčrt životného profilu Karola Strmeňa v súvislosti s jeho autorským a prekladateľským dielom. Príspevok Patrika Šenkára analyzuje literárnu tvorbu slovenského prozaika zo súčasného Rumunska Pavla Bujtára (1936). Štúdia Imricha Tótha z Francúzska sa venuje životu, dielu a poslaniu katolíckeho kňaza a pápežského preláta Mons. Františka Revesa. Katarína Mosnaková-Baglašová sa zaoberá tancami llečke. Tieto tance sú raritné a patria do ojedinelých skvostov tradičnej kultúry tak vo vojvodinskom, ako i v celoslovenskom kontexte. Materiál Jána Jančoviča sa venuje histórii osídľovania a založenia Níredházy v Sabolčskej stolici békeškými Slovákami roku 1753.

■ VÝROČIA A JUBILEÁ

Kapitola Výročia a jubileá prináša príspevok Anety Lomenovej, ktorý odzrkadľuje desaťročnú činnosť ustanovenej kultúry vojvodinských Slovákov v Srbsku. Autorka sa v článku

zaoberá najmä záležitosťami programovej činnosti Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov a približuje výsledky jeho poslania, doterajšieho fungovania a aktívnej práce. Príspevok Clauda Baláza sa orientuje na päťdesiate výročie vzniku Ústavu pre zahraničných Slovákov, jedinečnej inštitúcie, ktorá plnila úlohy v oblasti výskumu, kultúrnej prezentácie a záchranu kultúrneho dedičstva zahraničných Slovákov.

Peter Cabadaj do zborníka zaslal tri príspevky viažuce sa k jubileám slovenských krajských osobností. V prvom z nich sa venuje opernej speváčke, pedagogičke a krajskej aktivistke Darine Kohútovej-Hanulíčkovej. Prináša krátky životopis, kde sa zameriava na jej úspechy, ktoré dosahovali celosvetový rozmer. Rodáčka z Terchovej prežila väčšinu života vo švajčiarskom Berne a žala úspechy na scénach San Carlo v Neapole, La Fenice v Benátkach, ale i v Ríme, Cagliari, Monte Carle, New Yorku, Washington, Chicagu, Toronte a inde.

Dalším príspevkom z pera tohto autora je bibliografická črta Ján Kadára venovaná stému výročiu jeho narodenia. Autor ho vníma ako jednu zo zakladateľských osobností slovenskej kinematografie, spomína na neho ako na spolutvorcu novej vlny českého filmu, uznávaného tvorcu kanad-

Matičná ročenka Slováci v zahraničí vyšla po tridsiaty piaty raz.

ského filmu, držiteľa Oscara i Zlatého glóbusu.

Poslednou spomienkou je črta venovaná Sláve Manicovej. Peter Cabadaj sa v nej krátko zaoberá jej životom. Opisuje ju ako úspešnú poetku a editorku, ktorá výrazne obohatila slovenskú literatúru. A informácia Sandry Kraljovej Vukšičovej prináša poznatky o legislatívnej regulácii práv národnostných menšín v Chorvátskej republike s dôrazom na práva a postavenie slovenskej národnostnej menšiny.

■ MÚZEUM ROKA 2018

Zborník uzatvára správa Zuzany Pavelcovej o činnosti Krajského múzea Matice slovenskej počas roka

2018. Autorka opisuje aktivity KM MS vo vedeckej oblasti, v oblasti archívnej činnosti, akvizície fondov, rozvoja knižnice KM MS, výpožičiek a konzultčných služieb, v oblasti styku s krajanmi, s verejnosťou a s krajskou mládežou a v oblasti spolupráce s ostatnými inštitúciami.

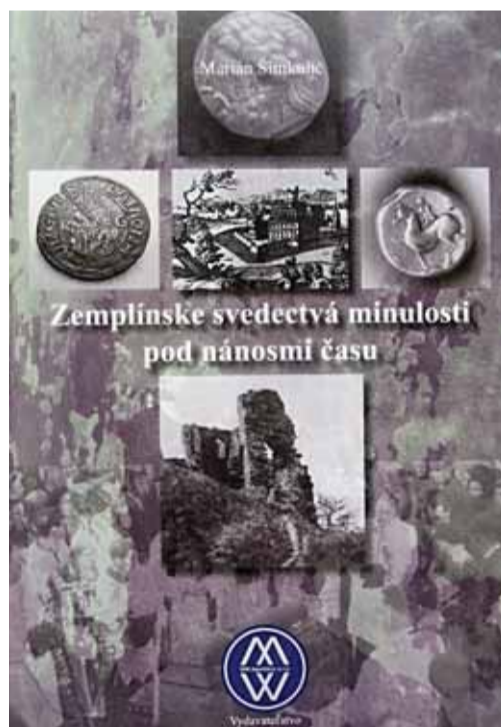
Do budúca má redakčná rada ambíciu zostaviť ročenku obsahovo silnú a vedecky hodnotnú. Pre všetkých potenciálnych prispievateľov Matica slovenská zverejňuje informáciu Pokyny pre autorov na svojej stránke www.matica.sk.

Ak patríte skôr k tým, čo radšej čítajú, ako píšú, ročenku si môžete pohodlne objednať z domova, na webwww.vydavatel.sk.

Marián ŠIMKULIČ: Zemlinske svedectvá minulosti pod nánosmi času, VV Humenné

Obdivuhodný tvorca literatúry faktov

KNIHA TÝŽDŇA

Zameranie na známe, ale z veľkej miery aj na neznáme, no pritom de facto významné osobnosti spoločenského, politického, umeleckého a kultúrneho života v minulosti východného Slovenska (v minulosti Horného Uhorska) tvorí základný kompozičný princíp tohto diela Mariána Šimkuliča. Ich životné peripetie sú podávané zaujímavým, sviežim, prirodzeným, s funkčným využitím metódy umeleckej reportáže ako oživujúceho prvku rozprávania.

S obdivuhodnou, no inak nevyhnutnou znalosťou mnohých významných detailov či križovatiek ich životných ciest sa nám autor predstavuje ako zrelý tvorca literatúry faktov, nie raz, ani nie dvakrát povýšenej do poloh umeleckej prózy. V rozprávaní o osude maliarky a poetky z Nižného Hrušova grófy Anny Lesznayovej sa nemôžeme nečudovať sviežosti a štýlovej čistote prebásnenia jej veršov do slovenčiny, čo sme už mohli postrehnúť aj na stránkach SNN pri publikovaní jej reportážneho profilu. Čítame stránku po stránke, a pritom si priam fyzicky uvedomujeme, koľko bielych miest v histórii východného Slovenska z nej zaslúhou tejto knihy ubudlo a koľko záujemcov o históriu jej zásluhou pribudne. V rade pohnutých osudov je zákonitý, že vrcholí štúdiu o umelcovi svetového mena, maliarovi, zakladateľovi pop-artu Andym Warholovi, ktorého mama Júlia pochádzala zo Slovenska z rusínskej obce Miková, čo sme sa tiež mohli dozvedieť z publikovanej ukážky v matičnom týždenníku. Aj ona mala výtvarný talent. Po nej ho zdedil a rozvinul syn Andy, ktorý už ako veľký a svetovo uznávaný umelec sa za matku hanbil pre jej prostotu a úprimnú gréckokatolícku vieru. Popri starostlivosti o rodinu a tri deti, čo po smrti manžela nebolo vôbec ľahké, veľa času trávil vo vrúcnych modlitbách a ja som si práve vďaka nej veľmi boľavo uvedomil, že matky sveta, ak prosia Boha o pomoc, neprosia ho o tú pomoc pre seba, ale pre svoje deti...

Milan ZELINKA

NEKROLÓG

Bratov a sestry v Bánovciach nad Bebravou neprebodel žarmutok nad odchodom dlhoročnej členky a predsedníčky Miestnej organizácie Matice slovenskej Elenky PRÍDAVKOVEJ, ktorá svoju ušľachtilú dušu koncom minulého roka poručila Pánu Bohu.

Rodina matičiarov osirela

Narodila sa 27. júna 1943 v Seredi. Študovala na Pedagogickej fakulte v Trnave. Väčšinu učiteľskej praxe absolvovala v Bánovciach nad Bebravou. Jej život bol naplnený poslaním učiteľky a činorodou prácou s deťmi. Predsedníčkou miestnej matičnej organizácie bola štyri volebné obdobia. Jej činorodá práca sa vyznačovala najmä prípravou a organizovaním tematických besied a súťaží s národnostnou tematikou. Zanietene propagovala činnosť ústredia MS a miestnym matičiarom v Bánovciach nad Bebravou, ale aj iným vlastencom a národovcom vrelo dávala do pozornosti matičný týždenník Slovenské národné noviny a odporúčala ich obsah. Zaslúžila sa o to, aby sa významné osobnosti mesta a matiční dejatelia dôstojne pripomínali pamiatkami a pamätnými tabuľami. Takto sa pričínila o trvalú spomienku na spisovateľku Elenku Čepčekovú a jazykovedcu Antona Jánošíka. Svojou dlhoročnou aktívnou prácou sa zaslúžila o zachovanie tradícií a odkazu našich národovcov a vlasteneckých predkov a o upevňovanie národného povedomia nielen medzi členmi početného Miestneho odboru MS v Bánovciach nad Bebravou, ale aj medzi občanmi mesta. Dlhé roky oduševnene žila pre Maticu slovenskú a zúčastňovala sa na všetkých jej podujatiach a zhromaždeniach. Všetci jej kolegovia a tamojší matičiarri na ňu s láskou a úctou spomínajú. Pamiatku a vzor tejto obetavej ženy a matičnej funkcionárky si budú nadhlo pripomínať. Česť jej pamiatke!

(red)

HUMORESKA

V novom roku sme po politickej linke získali poučenie, že ak chceme organizovať majdan, treba prihladiť na špecifické slovenské pomery. Predovšetkým mechanicky nepreklaďajte anglosaské či frankofonne návody na zmenu režimu. Geografia nepustí. Francúzom sa ľahko preháňa pod Víťazným oblúkom pri plus pätnástich stupňoch v žltých vestách. Nech prídu do Ždiaru. Namiesto s transparentmi lopaty, ušianky a rukavice. Meter snehu a minus desať rýchlo ochladí bujaré hlavy. V Maďarsku tretina národa býva v Budapešti a k parlamentu na demonštráciu sa dostane metrom. U nás tretina národa dochádza do Bratislavy a do

centra sa dostane z okolitých dedín najlepšie koňmo. Zo zvyšku Slovenska tiež. Peniaze z predaja pozemkov pod diaľnicu už sú doma. V novom roku všetko podstatné sa udeje z

Prezidentské voľby ukážu, čo si myslí mlčiaca väčšina. Predvolebné objednávkové, tradične mylné odhady robené agentúrami na vzorke tisíc Bratislavčanov sa zmenia na

na...exit. Ťažko povedať, ako sa bude rozlišovať Slovensko a Slovinsko. Mali by sme si nechať patentovať ochrannú známku „slovexit“. Nech nás Slovinci nepredbehnú. Od feb-

sú urobené z globálneho pohľadu dobre. Zo slovenského žabomyšieho pohľadu nepodstatné. Len nech je panstvo spokojné. Demonštrácie sa musia stihnúť, kým sú k dispozícii študenti a ľudia neodídu na dovolenky. Repríza sa uskutoční od septembra do novembra. S prestávkou na Dušičky. Pre ateistov helovín. V decembri sa už nič podstatné nestane. Prečítame si, o koľko sa zvýšia ceny energií, vody a potravín a ako nám bude dobre v roku 2020. Legálne vypálime časť úrody sliviek a nelegálne vypálime zvyšok. Lebo legálne množstvo celoročnú spotrebu nepokryje a kvas predsa nevylejeme – keď sme už investovali do kotlíka. Navyše s triezvou hlavou hodnotiť rok 2019 nebudeme.

Milan ČASNOCHA MIKŠ

Pár rád pre slovenských majdanistov...

jarí. Ľudia sedia po večeroch doma a počítajú, o koľko sa zvýšia náklady na domácnosť po cunami zdražení. Nehrozia verejné demonštrácie nespokojnosti. Doma si môžu ticho nadávať na hocičo. Takže ministrom pokojne prejdú najrôznejšie koncepcie, makroregionálne stratégie, rozvojové programy a poskytovanie dotácií. Aj neexistujúcim firmám. Splní sa objem výdavkov na obranu.

zdôvodňovanie, prečo Slovač nevie správne voliť. Voľby do európskeho parlamentu sa týkajú desiatich percent obyvateľstva. Zvyšok národa rýľuje, okopáva a užíva si slniečka. Takže Slovensko budú reprezentovať národnostné a názorové menšiny. Kvalita reprezentácie – ako doteraz. Bez komentára. Ak ešte budeme v Európskej únii a bude Európska únia. Populárne slová sa budú končiť

ruára budú reklamy na veľkonočné vajcia...

V máji a júni vyjdeme do ulíc. Programy, ciele a metódy už sú vypracované. Inštitútmi, ktoré nie sú financované zo zahraničia, ale sú financované inštitúciami, ktoré sú financované zo zahraničia. Podľa vyjadrení ich zástupcov. Ešte aj ministerstvá im dávajú spracovávať akože vlastné materiály. Takže

ČRTA

Áno, Valér z filmov Martina Hollého Medená veža a Orlie pierko. To bola úloha, ktorá Ivanovi RAJNIAKOVI sedela ako uliata. Stvárnil totiž človeka jemu blízkeho, milujúceho prírodu, muža, ktorý zrástol s tatranskými vrchmi a dolinami. Osobnosť s milým úsmevom a úžasne ústretovou citlivou dušou. Aj keď stvárňoval i rozpoltené postavy či surovcov, oveľa viac zostali v našich pamätiach jeho roly, kde vystupoval ako milujúci a chápaný človek. Lebo taký Ivan Rajniak, majster Ivan Rajniak v skutočnosti bol. V týchto dňoch na neho spomíname pri príležitosti dvadsiatich rokov od jeho smutného odchodu.

Navždy Valér

Nezabudnuteľný Ivan RAJNIAK

Narodil sa 10. júla 1931 v malebnej liptovskej dedinke Hybe. Prírodná hravosť a zmysel pre jemný vtip ho priviedli k divadlu už v jedenástich rokoch. V rovnakom veku si zahral v dokumentárnom filme Leto pod Krivánom (1943). Túžba po profesionálnom herectve ho priviedla do Bratislavy, kde v rokoch 1952 – 1957 študoval na Vysokej škole múzických umení. Následne jeho kroky smerovali do Štátneho divadla v Košiciach (1957 – 1966). V metro-pole východného Slovenska vytvoril hlavné postavy svetovej drámy, akými nepochybne sú Hamlet alebo Rómeo, hrával však aj komediantov. V roku 1966 sa stal členom Slovenského národného divadla, v ktorom pôsobil tridsať rokov.

Na prvej slovenskej scéne odohral aj svoje posledné predstavenie – Čechovov Višňový sad a potom prestal vychádzať z domu. Utiahal sa a podľa najbližších stratil chuť žiť. Choroba mu vzala všetko...

„Keď zoslabol a nemohol sa veľmi hýbať, akoby stratil dôvod bojovať. On, ktorý každú voľnú chvíľu využil na to, aby sme zbalili tašky a náhlili sa na našu chatu, aby sa znova vrátil na svoj rodný Liptov, zrazu musel ostať zatvorený v byte. Posledný rok už iba ležal. Málo rozprával,“ spomínala na smutné chvíle v jednom z rozhovorov jeho pani manželka. Z poslednej operácie žalúdka sa už z nemocnice domov nevrátil. Zomrel 23. februára 1999.

„Život sa so mnou zahral trošku inakšie. Zmaturoval som na stavebnej priemyslovke a z ohotnictva som napokon skončil ako herec. Sedím v Bratislave, ale už teraz túžim po zadymenej kolibe, dobrom ovčom syre a ľuďoch v horách. Sú jednoduchí, no takí rozvážni. Mám pocit, akoby si na každom kroku a v každom slove chránili tú dobrú ľudskú prapodstatu,“ potvrdil túto domnienku pred rokmi sám Ivan Rajniak. Navždy si ho budeme pamätať v postavách prostých ľudí, dedičanov zrastených s prírodou a jej zákonmi, pri ktorých naplno využili svoju rodnú liptovskú slovenčinu.

Majster Ivan Rajniak je pochovaný v rodnej obci Hybe. Jeho rodáci mu ešte pri príležitosti sedemdesiateho piateho výročia narodenia slávnostne odhalili pamätnú tabuľu.

Štefan ZLATOŠ

Pred desiatimi rokmi poľské filmárky stvárnil slovenského Jánošíka českým hercom... Bohatým bral a chudobným dával – ak nie dukáty tak nádej

Emil SEMANCO – Ilustrácia: Zdeno HORECKÝ – plagát I. ročníka Jánošíkových dní

Rázovitá, folklórna, hrdá, zbojnícka Terchová. Ktovie, koľkými prívlastkami ju počastovali počas jej bezmála štyristoštyridsaťročnej existencie? Prvá písomná zmienka o nej je z roka 1580 v súpise poddanských obcí panstva Strečno-Gbeľany. Rady chalúp povedľa Vrátnanky, Bieleho potoka a Struhárne a všade naokolo popod Veľký Kriváň, Chleb, Veľký a Malý Rozsutec, Stoh, Mravečník, po celej Malej Fatre a Kysuckej vrchovine – na rozlohe bezmála osemdesiatich piatich štvorcových kilometrov – malé usadlosti s niekoľkými drevenicami, kde žili odnepamäti Beľanovia, Čizovcovia, Repánovia, Stražanovia, Lutišanovia, Cabadajovia, Lysičanovia. Generácie rodov, čo sa zapísali do miestnej geografie.

Pod Pupovom nad sedlom Rovná hora v Kysuckej vrchovine je laz U Jánošov. Rozprestiera sa len niekoľko stoviek metrov od miesta, kde terchovský stavebný podnikateľ Jožo Mičo, preslávený vytváraním filmových kulís pre mnohé produkčné partie, dokonca aj pre hollywoodske, postavil Šardulinu krčmu pre filmársky štáb režisérky Agnieszky Hollandovej a jej dcéry Kasie Adamikovej. Tie Polky sa v roku 2002 podujali na nakrútenie jánošíkovského veľkofilmu podľa scenára Evy Borušovičovej. Jánošíka vyberali spomedzi tristo adeptov v troch krajinách. Snímali deväťdesiat dní, minulí šesť miliónov eur a nakoniec pre finančné suchoty film dokončovali sedem rokov. Do kín „babského Jánošíka“ uviedli v roku 2009, teda pred desiatimi rokmi...

ŽENSKÝ ZBOJNÍK

Národnou hrdosťou a povestami opradeného slovenského hórneho chlapca vo filme s trufalým podtitulom Pravdivá história stvárnil podľa mierne dotknutej slovenskej mienky ďalší Čech, ale na rozdiel od Pištěka (1921) bol akýsi nezrelý, chlapčensky nerozhodný a najmä „priveľmi neudrživý“. Teda ani zďaleka Bielik (1935) alebo bánovský fešák s diplomom doktora medicíny Kuchta (1962/1963).

Václav Jiráček, naturalisticky kopírujúci zámer tvorcov odmytovať hrdinskú postavu a „lyrikou poprieť legendu“, svojou subtilnou fyziognómiou citlivo zasiahol generačnú predstavu Slovákov o nesmrteľnom zbojníckom kapitánovi. Skrátka a dobre, nebol nijaký miesiželezo, obor ani len lomidrevo s nesmrteľnou žilkou vo vybíjanom opasku, ale len taký obyčajný lapikurkár, čo nepasoval do štúrovských romantických veršov, že keď si „... niekoho na paloš načiara, tomu nepomôžu ani tri cisára...“

Šardulina krčma pod Pupovom dlho stála opustená. Taká smutná, až bola naozaj trdná... V nej podľa legendy na hrachu a po zrade pandúri chytili nášho najznámejšieho zbojníka. Od Jánošov sme sa sem pohli nevládnym, daždivým, zablateným dňom. Dovnútra stavby zatekalo a jej staviteľ nám všetky tie deravé miesta vysvetľoval ako posty pre umiestnenie kamier, čo budú snímať zbojnícku „žúrku“... Otázku: Kedy? – vtedy sprevaždalo iba pokrčenie plecami.

POSLEDNÁ JÁNOŠIČKA

Na laze U Jánošov vyrastali celé generácie Jánošíkovcov. V náruči mohutných líp sa v čase mojej návštevy chúlilo niekoľko starobou nachýlených drevených domcov a maštaliel. Obkľučovali prameň, ktorý zurčal po drevených vydlabaných žľaboch rovnako, ako keď k nim prikladal lopatky mlynčeka malý Jurko, prvorođený syn želiara Martina Jánošíka a jeho manželky Anny, rodenej Cesnekovej. Tá po Jurkovi priviedla na svet ešte troch chlapcov – Jána, Martina a Adama. Do knihy narodených jej druhé dieťa zapísal 25. januára 1688 farár Michal Smutko vo Varine, lebo

kostol v Terchovej vtedy nemali. Prvý postavili až v roku 1731...

Pravdivá história. U Jánošov pred drevenicou nás víta Barborka Jánošíková. Starká, na tomto laze posledná s jánošíkovským menom. Potešila sa živáčikom z doliny a jej nebeské oči vyžarovali iskričky radosti, že po čase s niekým prehovorí. Už ani neviem, o čom sme sa pri tej studničke pod lipami zhovárali? O živej pramennej vodičke, o mrcha počasi, o slote,

a definitívnom výprasku kurucov pri Trenčianskej Turnej v lete 1708 sa pridali k cisárskym. Tí ho odšikovali do strážneho oddielu na Bytčiansky zámok, kde strážil rebelov a zbehov, akým bol donedávna sám. Tu sa zoznámil s Tomášom Uhorčíkom, rodákom z Turzovky, ktorý sedel v zámockom väzení za zboj. Pomohol mu utiecť. A sám sa tiež pobral kade ľahšie. Pravdivejšie chýry tvrdia, že ho otec z vojaka

mladý... Nie však ako obyčajný lupič. Verím, že nezbiľal len pre osobný prospech, ale aj preto, aby podporil odboj, ku ktorému sprvoti patril v kuruckom vojsku. Možno chcel postaviť a vystrojiť vlastný oddiel na boj proti panskej svojvůli, za väčší krajec chleba pre utláčaných a poddaných.

GAVALIER S VALAŠKOU

Určite však nie na prepa-doch, zbíjaní a lúpežiach je založená priťažlivosť a vzor slovenského gavaliera s valaškou, ale na skutočnosti, že bohatším bral a chudobnejším dával – ak nie dukáty tak aspoň nádej, že so zlom možno bojovať a vzdorovať mu. Jánošík ani pri krutom mučení nikoho z druhov nezradil. Stal sa symbolom odvahy a statočnosti. Tradíciu spojenú s jeho menom nemožno obšahovať. Stále je živá aj u našich najbližších susedov. Nemožno porátať všetky jej podoby a prejavy – od obývanej zbojníckej piesne po operu, od ľudovej povesti po niekoľkozväzkové romány, od laickej maľby na skle po rozmerné plátna národných umelcov, od jednoduchého salašníckeho črpáčka po sochárske monumenty.

Ten slogan: „Jánošíka nemôžete zabiť. Jánošík je sloboda a sloboda je večná,“ ktorý mienili Terchovčania dať na pamätnú tabuľu k Jánošíkovmu domu, je na plagáte nezabudnuteľného filmu českého režiséra Martina Friča z roku 1935 s Paľom Bielikom v hlavnej úlohe.

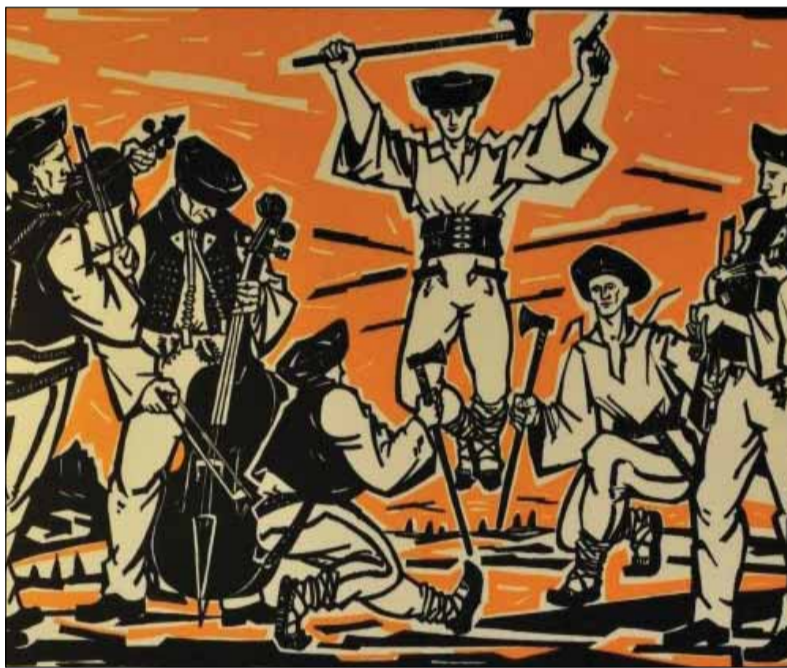
To je slovenský nesmrteľný Jánošík.

Pri príležitosti trojstého výročia narodenia Juraja Jánošíka na vršku nad Vrátnanskou cestou v Terchovej vztýčili symbolickú sochu hórneho chlapca od Jána Kulicha. Ten je železný...

Keď v roku 2008 uplynulo tridsať rokov od narodenia a dvadoseďaťdesiatpäť rokov od smrti legendárneho Terchovčana, obecné zastupiteľstvo si tieto jubileá pripomenulo slávnostným zasadnutím za účasti premiéra Fica, viacerých ministrov, poslancov parlamentu a predsedov samosprávnych krajov. V areáli pod Kulichovým monumentom spieval a tancoval Terchovčank, folklórny súbor Rozsutec, účinkovali slávni Muchovci i spojené terchovské muziky, ktoré tak obdivuhodne diriguje Rudo Patrniček.

Šéfdramaturg festivalu Jánošíkove dni Peter Cabadaj vyčísľil, že na ich jubilejnom päťdesiatom piatom ročníku v dvadsiatich deviatich programových blokoch na štyroch pódioch sa vtedy predstavilo vyše tisíc účinkujúcich z piatich krajín a vystúpenia napriek začiatkovej nepriazni počasia videlo šesťdesiatpäťtisíc divákov. Viac návštevníkov prišlo do Terchovej len na prvý ročník týchto slávností folklóru, ktorých obrysy začal načrtávať v doline U Repánov riaditeľ školy Miro Krížo niekedy v roku 1963. Na terchovských Lúkach vtedy pôsobivo zaznela aj Bottova balada Smrť Jánošíkova, ktorú recitoval Viliam Záborský. Prvé vyzdobené záprahy s muzikantmi išli do Vrátnej v roku 1968 – za Dubčeka – a boli ovešané trikolórami. Dnes ich zdobia ružovo-biele stuhly ako kroj tunajšej nevesty.

Tú Jurko Jánošík nikdy nemal! To pre tie ženy, čo si „pravdivé histórie“ skladajú po svojom.

čo vliezla do Dier, zaľahla na Vrátnu a ako ovčou huňou zakryla Rozsutec – o smútkoch samoty a chorobách staroby...

Barborka sa onedlho pobrala do večnosti. Z Terchovej mi to v ten rok zvestoval Rudo Patrniček, ďalšia tamojšia legenda spojená s Jánošíkovými dňami. Rudo vie o všetkom, čo sa v obci – a nielen v nej, šuchne. On je tu mnohému dirigent a navyše rediguje obecné noviny. Možno už vtedy uvažoval, ako k terchovským magnetom pridať ďalší.

Pri príležitosti tristo tridsiateho výročia narodenia Juraja Jánošíka sa obec Terchová rozhodla prevádzkovať v jeho rodnej osade symbolický Jánošíkov dom. Podnikaví Terchovčania minulý rok jánošíkovskú chalupu prestavovali tak, aby bola dostupnejšia turistom a návštevníkom, lebo práve pri nej chcú symbolicky otvárať svoj chýrny folklórny festival. Už päťdesiaty siedmy ročník Jánošíkových dní chca začať U Jánošov. Do pamätnej „dosky“ chcú všetkým na známosť vytesať: „Jánošíka nemôžete zabiť. Jánošík je sloboda a sloboda je večná!“

Aj keď skutočný Juraj Jánošík (1688 – 1713) žil len dvadsaťpäť rokov a zbíjal iba poldruha roka, ten legendárny žije už vyše tristo rokov. Vždy, keď bolo Slovensko v existencnom ohrození, jánošíkovská tradícia inšpirovala a mobilizovala odpor proti zrade, utrpeniu a poníženiu.

ZBOJNÍCKE HNIEZDO

Prv ako Terchovú označili za zbojnícke hniezdo, vo východných župách Uhorska sa rozhorel protestantský odboj. Povstalecká zástava s heslom S Bohom za vlasť a slobodu privábila medzi kurucov aj urasteného mládenca z Terchovej. Plukovník Viliam Winkler hľadal dobrovoľníkov do posádok strážnych hradov v okolí Žiliny. Osemnásťročný Jánošík sa dal zverbovať a od roka 1706 slúžil vo vojsku kniežťa Františka II. Rákociho. Po krutom

Spomienka na P. O. Hviezdoslava pri príležitosti jubilea narodenia poetu Hviezdnym pseudonymom si naplnil sen

Text a foto: Adriana ZLATOVSÁ

Kultúrna verejnosť si vo februári pripomína sto sedemdesiate výročie narodenia najväčšieho slovenského realistického básnika, rodáka z Dolného Kubína. Pri tejto príležitosti MO MS v Trenčíne pripravil literárne popoludnie patriace spomienke na básnikove životné osudy a tvorbu, recitácii jeho poézie a čítaniu z knihy Petra Štrelingera *Spútaný Prometheus* – román o Hviezdoslavovi. Podujatie otvorila a prítomných privítala Jana Poláková, podpredsedníčka MO MS v Trenčíne. V úvodnom prihovore priblížila detstvo, študentské roky, literárne začiatky i pôsobenie Hviezdoslava po ukončení Právnickej akadémie a advokátskych skúškach.

O literárnych začiatkoch básnika erudovane referovala predsedníčka Krajskej odbočky Spolku slovenských spisovateľov v Trenčíne Ing. Margita Ivaničková. Okrem iného uviedla aj fakt, ako mladí autori Pavol Országh a Koloman Banšell vydaním almanachu *Napred* (1871) vyvolali v staršej generácii silnú averziu (J. M. Hurban, Andrej Sytniansky a i.). Dokonca mladému básnikovi vtedy znemožnili uverejňovať diela v jednom slovenskom literárnom mesačníku *Orol*. Margita Ivaničková konštatovala, že aj vtedy už bol rozpor medzi tvorcami staršej a nastupujúcej generácie literátov. Priblížila aj okolnosti vzniku pseudonymu Hviezdoslav, ktorý básnik prvý raz použil v básnickom nekrológu za zosnulým Viliamom Paulinym-Tóthom a sústavne ho používal až do konca svojho života. Menom Hviezdoslav si tak naplnil sen z detstva, keď ho fascinoval pohľad na nočnú oblohu posiatu množstvom hviezd...

Milovníci literatúry aj jej aktívni tvorcovia v Trenčíne si uctili Hviezdoslava literárnym popoludním.

Predsedníčka KO ÚŽS a dlhoročná profesorka slovenského jazyka PhDr. Janka Jablonská vo svojom vystúpení uviedla, že počas pôsobenia Hviezdoslava v Námestove, kde si otvoril samo-

statnú advokátsku prax, vytvoril za dvadsať rokov literárne dielo, ktoré významne obohatilo zlatý fond slovenskej literatúry. Pripomenula, že básnikov pobyt v Námestove odráža aj socha v nadživotnej veľkosti

od akademického sochára Fraňa Štefunka. Dlhoročný člen MO MS MUDr. Jozef Milošovič v tejto súvislosti pripomenul írského básnika Johna Minahane, ktorý preložil do angličtiny Hviezdoslavove protivojnové *Krvavé sonety* a jeho esej je aj súčasťou ich anglického vydania. Ukážky z Hviezdoslavovej básnickej tvorby recitovali Mária Blaškovičová, Jaroslav Daniš a Margita Ivaničková a Jana Poláková úryvky z knihy *Spútaný Prometheus*. Súčasťou podujatia bola aj malá výstava kníh z tvorby i o básnikovom živote a diele. Literárne popoludnie v priestoroch spoločenskej miestnosti Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne pripravil MO Matica slovenskej v Trenčíne s Krajskou odbočkou SSS v Trenčíne a LK Omega. Prítomní si pripomenuli tiež pôsobenie básnika v Matici slovenskej. Pod jeho inšpiratívnym vedením sa Matica rozširovala a rástla. K znovuoživeniu Matice slovenskej napísal aj tieto verše: „Otvorte portál chrámu dokorán Matici našej! Natešený národ, v sviatocnom rúchu, venčený, nech valne dnu na valné sa valí zhromaždenie!“

Na podujatí bola prítomná predsedníčka MO MS v Trenčíne Anna Prnová, pozvanie prijali aj predsedníčka KR MS Žofia Hrančová a predsedníčka Slovenskej numizmatickej spoločnosti pri SAV, pobočka Trenčín, Ing. Miroslav Bulko. V závere stretnutia zaznela báseň venovaná tomuto literárnemu podujatiu od dlhoročnej členky Literárneho klubu OMEGA Emílie Bátovskej.

MATICNÉ DEPEŠE

Svätoplukovo kráľovstvo opäť ožije

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre opäť vyhlasuje celoštátnu umeleckú postupovú súťaž pre žiakov základných a stredných škôl *Svätoplukovo kráľovstvo ožije*. Jej hlavným cieľom je budovanie národnej hrdosti a vlastenectva. Mladé talenty môžu vytvárať umelecky kvalitné a originálne diela v kategóriách literatúra, výtvarné umenie a elektronické práce. Rozprávky, poviedky, eseje, ale i výtvarné diela, počítačové prezentácie, elektronické hry či blogy môžu mať rôzne motívy. Žiaci si môžu vybrať z tém *Cyril a Metod ako cestovatelia v čase*, *Z klenotnice pokladov Veľkomoravskej ríše*, *Veľkomoravská postava v (ne)záujme mladého človeka*, *Naše kľúče od Svätoplukovho kráľovstva* a *Cyrilo-metodské dedičstvo ako pamäť literatúry*. Súťažné práce možno prihlásiť do 15. apríla, vyhlásenie výsledkov sa uskutoční 7. júna.

Rozprávky v galérii

V Oravskej galérii v Dolnom Kubíne môžete od 11. februára tohto roka obdivovať výstavu ilustrácií poprednej výtvarnej umelkyne, čestnej členky *Umeleckej besedy slovenskej Bély Kolčákovéj*, ktorá aj keď sa narodila v Prahe, veľkú časť života prežila so svojím manželom akademickým maliarom Ignáčom Kolčákom práve v tomto meste a v regióne Orava. Výstavu pod názvom *Za rozprávkou do galérie s čarovným fantazijným svetom skvelých autorkiných výtvarných interpretácií rozprávkových textov vo výstavnom edukačnom priestore na prvom poschodí Župného domu si návštevníci môžu pozrieť do 31. marca tohto roka.*

V Dolnom Kubíne sa rozžiarili ulice na počesť básnika Hviezdoslava Ako kedysi pred sto rokmi...

Pavol STUHLÝ, predseda MO MS v Istebnom

Dolnokubínske námestie nedávno ožilo významným výročím osobnosti básnika Pavla Országha Hviezdoslava pri príležitosti sto sedemdesiateho výročia jeho narodenia. Práve pred sto rokmi sa naposledy stretli na tomto námestí predstavitelia mesta, keď básnikovi udelili čestné občianstvo a pomenovali po ňom námestie. Bol tam prítomný aj vtedajší minister kultúry Vavro Šrobár i lekár Ladislav Nádaši-Jégé. Vtedy o týchto oslavách písali viaceré noviny okolitých krajín, ale informovala o tom tlač aj v Amerike...

V Dolnom Kubíne usporiadali skauti a mladí ľudia na počesť jubilea P. O. Hviezdoslava lampiónový sprievod ako pred sto rokmi.

Vyššie päťsto ľudí, prevažne mládež a skauti, opäť rozsvietilo lampióny a fakle a sprievodom od mestského kultúrneho strediska cez kolonádový most postupovali na námestie, aby sa zastavilo pri jeho dome a pogratalovalo mu. Významné osoby z minulosti – Vavra Šrobára a Ladislava Jégého, stvárnil mladí herci martinského

divadla Tomáš Grega a Jaroslav Kyseľ. Básnika Hviezdoslava a jeho manželku Ilonku Országhovú-Novákovú v scénke predstavovali matičiari Pavol Stuhly a Anna

sl navštívili zrekonštruovaný hangár č. 3. Prezreli si priamo vrtulníky Mi-24 a Mi-17 LPZS, ako aj nový typ vrtulníka UH-60M Black Hawk. Napokon videli hasičskú techniku vojenskej hasičskej jednotky, pričom si mohli vyskúšať kompletnú hasičskú výstroj.

Mladí matičiari vo vrtulníkovej jednotke besedovali s profesionálnymi vojakmi O propagande aj novej armádnej výzbroji

Veronika MATUŠKOVÁ, hovorkyňa Matice slovenskej

Štyridsať členov *Mladej Matice* si minulý týždeň v armádnej vrtulníkovej jednotke v Prešove vypočulo prednášku profesionálnych vojakov z *martinského Strediska civilno-armádnych a psychologických operácií* na tému *propaganda*. Zároveň mali možnosť prezrieť si súčasnú výstroj a výzbroj *Ozbrojených síl SR* vrátane nových vrtulníkov *Black Hawk*.

Exkurzia vo Vrtulníkovom krídle generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove sa začala spoločensky aktuálnou témou. „Prednáška o propagande bola pre nás mladých matičiarov a vlastencov naozaj užitočná, pretože nie každý si dnes uvedomuje

jej súčasný dosah a dôsledky,“ povedal po prednáške podpredseda *Mladej Matice* Martin Hajník. Mladí matičiari sú aktívni v odboroch *Mladej Matice* po celom Slovensku a pre svojich členov organizujú vlastenecky orientované aktivity od historických, diva-

delných a športových podujatí až po rekonštrukcie bojov zo Slovenského národného povstania či Malej vojny. Po prednáške mladí matičiari sledovali ukážku výcviku strážnych psov v podmienkach vrtulníkovej jednotky a v rámci prehliadky útvaru ozbrojených

Mladí matičiari a Black Hawk...

sl navštívili zrekonštruovaný hangár č. 3. Prezreli si priamo vrtulníky Mi-24 a Mi-17 LPZS, ako aj nový typ vrtulníka UH-60M Black Hawk. Napokon videli hasičskú techniku vojenskej hasičskej jednotky, pričom si mohli vyskúšať kompletnú hasičskú výstroj.

URBÁRSKE SPOLOČENSTVO ŽABOKREKY – POZEM. SPOL.,

so sídlom 038 40 Žabokreky 145 v zastúpení Ing. Emílom Rišanom, predsedom spoločenstva, oznámujeme svojím podielníkom, že 29. marca 2019 o 16. hodine v sále Kultúrneho domu obce Žabokreky sa uskutoční riadne valné zhromaždenie.

PROGRAM:

- Prezentácia účastníkov (16. – 17. h)
- Otvorenie (17. h)
- Voľba volebnej, mandátovej, návrhovej komisie, zapisovateľa a overovateľov zápisnice
- Správa o plnení uznesenia zo zasadnutia valného US Žabokeky, konaného 23. marca 2018
- Hodnotiaca správa o činnosti US za rok 2018
- Správa lesného hospodára
- Schválenie ročnej uzávierky za rok 2018
- Správa mandátovej komisie
- Voľba výboru a dozornej rady na nové päťročné obdobie
- Diskusia
- Vyhodnotenie výsledkov volieb výboru a dozornej rady
- Návrh na uznesenie
- Záver

ŽIADAME VÁS O ÚČASŤ!

Ak sa nebudete môcť zúčastniť na valnom zhromaždení, prosíme vyplniť splnomocnenie na zastupovanie vašej osoby.

R - 2019008

OČAMI MATIČIARA

Prvé týždne nového roka ubehli ako voda, ale sviatočné chvíle ešte v myšliach ľudí isto ostávajú. Vianočné sviatky sú označované kladnými prívlastkami ako radostné, bohaté, pokojné, ale aj zápornými ako uponáhľané, drahé, hektické a pod. Najpravdepodobnejšia je verzia, že sú také, ako si ich kto urobí, zaslúži, aj keď sú vo svete miesta, kde ich podobu zariaďujú iní. Najmä v slovenských dedinách sa od Vianoc po fašiangy zachovali pôvodné i novodobšie zvyky a naplňajú tak voľný čas ich obyvateľov, rodákov či návštevníkov. Niekde je to pestrejšia ponuka, inde je zachovávanie tradícií poskromnejšie – záleží na ľuďoch, ktorí sa neodávajú len „papučovej kultúre“ a usilujú sa urobiť pre ostatných spoluobčanov niečo navyše.

Sviatočne,
duchovne
a zábavne

Sviatočné dni v Hrušove, dedinke na juhu stredného Slovenska, vždy bývali, a aj v súčasnosti sú naplnené popri bohatom cirkevnom, duchovnom živote tradičnými zvykmi, zachovávaním obyčaji v rodinách i verejnými zvykoslovnými produkciami a kultúrnymi podujatiami.

Ich nositeľom v Hrušove je aj ochotnícke divadlo, ktoré si v tejto obci udržuje dlhodobú tradíciu. Viani tu koncom roka členovia OMM pripravili premiéru divadelnej drámy Jano z mlyna. Hru napísal podľa skutočnej miestnej tragédie udalosti z vojnových rokov Ján Brloš, ktorý pomáhal i pri jej návratu. Napriek krátkemu času na skúšky, lebo aj tunajšia mládež je rozbehaná po svete, na naštudovanie predlohy pristúpili zodpovedne a výkony boli veľmi dobré. Hoci niektorí boli v takýchto úlohách po prvý raz, predstavili sa ako talentovaní herci, o čom svedčili aj reakcie divákov s neskrývanými emóciami, dlhotrvajúci záverečný potlesk naplnenej sály kultúrneho domu a pochvalné ďakovné slová od starostu obce Pavla Bendika. Hlavní aktéri – Erik Mihálik, Andrea Kelemenová, Terka Kamasová, Kamila Humenajová, Adrian Benko, Peter Kolibík, Simona Stankovičová, Klaudia Hajdúchová, Betka Adamovová, Diana Hajdúchová, šepkári i obslužný kolektív presvedčili o fakte, že v dedine má tento druh kultúry pevné korene i budúcnosť. Na veľkú škodu je spomínaná „rozlietanosť“ mladých, čo komplikuje možnosť stretnúť sa všetci v jeden víkend, aby sa mohlo predstavenie reprízovať tiež po iných obciach. K záveru roka patrí tradičná Štefánska zábava pri ľudovej hudbe, na ktorú mládež opäť nezbudla. Ochoť a chuť pomôcť ľuďom v núdzi sa prejavila v rámci akcie Dobrá novina, počas ktorej chodili malí a mladí koledníci po hrušovských domácnostiach a vyzbierané finančné prostriedky išli pre deti v Ugande. Pravú vianočnú atmosféru navodila aj Folklórna skupina Hrušov. Medzi sviatkami 30. decembra sa v réžii Anny Šasovej predstavila v kostole s pásmom ľudových kolied a vinšov, ktoré na Tri krále uviedli i v susedných Čelovciach. Okrem spomínaných nosných podujatí sa uskutočnili krst mládenčcov, šibačka, zabíjačka, ale i stretnutie odbojárův a v neposlednom rade množstvo rodinných stretnutí spôsobom Hrušovčanom vlastným – duchovne, kultúrne, rodinne, spoločensky aktívne. Nech im to vydrží po celý tento rok.

Ján BRLOŠ, Hrušov

Záhorácky festival ľudovej piesne aj v znamení matičných jubileí
Sotva je čosi krajšie ako spevy nášho ľudu

Text a foto: Ing. Eva FRĀLOVÁ

V Spoločenskom dome v Záhorkej Bystrici sa v nedeľu 3. februára postretávali priatelia, matičiari a priaznivci ľudovej hudby. Všade bolo rušno, veselo a všetci účastníci sa vítali s úsmevom a optimizmom.

Záhorácky festival ľudovej piesne znamenal zároveň veľký deň speváckeho zboru Bystričan.

Matičná delegácia a vzácní hostia na otvorení festivalu ľudovej piesne v Záhorkej Bystrici

Spevácky zbor Bystričan pri Miestnom odbore Matice slovenskej mal práve tento sviatočný deň svoj veľký kultúrny sviatok, pretože sa podieľal na organizácii Záhoráckeho festivalu ľudovej piesne. S príslovečnou srdečnosťou všetkých pozvaných hostí, účastníkov festivalu a prítomných privítal JUDr. Štefan Martinkovič, predseda DV MS a MO MS v Záhorkej Bystrici. V úvode zdôraznil významné výrocie Matice slovenskej, ktorá si v tomto roku 2019 pripomína sté výrocie svojho oživotvorenia v prvom Česko-Slovensku po násilnom zatvorení bývalou uhorskou vládou v roku 1875. Zároveň pripomenul sviatok sedemdesiateho výročia založenia Miestneho odboru Matice slovenskej v Záhorkej Bystrici. Tieto dva významné medzníky sa stali inšpiráciou na prípravu tretieho CD, čerpaného zo zborníkov ľudových piesní zo Záhoria zostavených Dr. Jankom Blahom.

Novotou voňajúce CD, pomenované Spívavé Záhorí, uviedol JUDr. Štefan Martinkovič a zároveň zborník speváckeho zboru Bystričan, ktorý pre nové CD pesničky vybral, vokálne upravil a so speváckym zborom naštudoval. Zdôraznil, že bolo vytvorené s podporou Matice slovenskej, Bratislavského samosprávneho kraja a Mestskej časti Bratislava-Záhorská Bystrica. Kmotrami nového CD sa stali najpopulárnejšie osobnosti – Mgr. art. Helena Jurasovová-Blahová, dcéra Dr. Janka Blaha, a starosta Mestskej časti Bratislava-Záhorská Bystrica Ing. Jozefa Krúpa.

VZÁCNÍ HOSTIA

Po úvodnom informačnom posolstve podujatia JUDr. Štefan Martinkovič privítal predsedu Matice slovenskej JUDr. Mariána Gešpera spolu s početnou delegáciou matičiarov, Mgr. art. Helenu Jurasovú-Blahovú, Mgr. Danku Blahovú, umeleckú a organizačnú vedúcu súboru Vienok, dcéru a vnučku Dr. Janka Blaha, a starostu Mestskej časti Bratislava-Záhorská Bystrica Ing. Jozefa Krúpa, ktorý sa na festivale zúčastnil spoločne s poslancami miestneho zastupiteľstva. Srdečne privítal

i ostatných vzácných hostí, matičiarov, bývalých členov speváckeho zboru Bystričan a ostatných prítomných hostí aj zo susednej Moravy, ktorí sa rozhodli stráviť príjemné nedeľné popoludnie v spoločnosti slovenskej ľudovej piesne. Po akte uvedenia CD do života, ktorý viedol Mgr. Martin Besedič, zástupca starostu Mestskej časti a zástupca zborníka speváckeho zboru Bystričan, bolo CD Spívavé Záhorí pokrstené ružovými lupienkami. Takto bolo pripravené vydať sa na cestu k srdciam všetkých milovníkov slovenského folklóru nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí, aby kdekolvek vypovedalo o kráse ľudovej piesne zo Záhoria.

PÔSOBIVÝ PROGRAM

Vzápätí sa sála spoločenského domu rozospievala pesničkami speváckeho zboru Bystričan, ktorý v podmanivom speváckom vystúpení predstavil niekoľko piesní zo svojho nového CD v sprievode Cimbalovej kapely Ľudovka Bratislava a akordeónu Štefana Martinkoviča. Po nich zaspievala Denisa Kopačková, laureátka súťaže Slávik Slovenska 2014 a víťazka minuloročnej súťaže o cenu Janky Guzeovej, niekoľko piesní a capella, ale aj s cimbaloovou muzikou Ľudovka. Pozvanie speváckeho zboru Bystričan prijala aj ženská spevácka skupina z Bratislavy Kytica, ktorá potešila viachlasným spevom a capella. Z moravských Brumovic prišli festival pozdraviť speváci zo spriatelenej folklórnej skupiny VONICA Jana a Jan Zaviačičovci, ktorí zaspievali sólo i v duete krásne moravské ľudové piesne. Potešila aj folklórna skupina Gbelan z Gbiel, ktorá taktiež siahla pri výbere pesničiek po zborníku Dr. J. Blaha, a vystúpenie osviežila irečitou vtipnou záhoráčtinou svojho vedúceho. V závere programu zaznel sugestívny hlas chýrneho speváka ľudových piesní z Horehronia Jána Ambróza, ktorý je jedným z najpopulárnejších spevákov slovenských ľudových piesní. Bolo to dôstojné a efektne vygradované starostlivo pripraveného programu. Prítomní potleskom oceňovali účinkujú-

cich a pridávali sa spevom s nadšením k nejednej skladbe.

ZASLUŽENÉ OCENENIA

V závere po spoločne zaspievanej skladbe vystupujúci s potleskom prijali slová ocenenia predsedu MS JUDr. Mariána Gešpera, ktorý odovzdal predsedovi MO Matice slovenskej v Záhorkej Bystrici JUDr. Štefanovi Martinkovičovi striebornú Cenu Matice slovenskej. Zdôraznil symboliku podujatia, keďže si pripomíname v tomto roku aj sté výrocie vzniku prvých miestnych odborov Matice slovenskej a v prípade Záhorkej Bystrice sedemdesiate výrocie MO MS. Vyzval prítomných na rozvíjanie slovenskej štátnosti i národnej kultúry práve v roku významných deviatok, ale aj na občiansku statočnosť pri nekompromisnej obrane našich národných záujmov.

Slová vďaka odzneli v záverečnom príhovore starostu Mestskej časti Bratislava-Záhorská Bystrica Ing. Jozefa Krúpa a Mgr. art. Helenu Jurasovú-Blahovú, ktorá sa podieľala na vydaní súborného diela Dr. Janka Blaha s názvom Záhorácke piesničky.

V závere programu JUDr. Š. Martinkovič ako hlavný scenárista a dramaturg vyslovil úprimné slová poďakovania všetkým účinkujúcim, pozvaným hosťom i obecnému za aktívnu účasť na podujatí, ktoré bolo svojou vysokou duchovnou úrovňou dôstojným rámcom nielen pre slávnostné uvedenie spomínaného CD nosiča, ale nepochybne aj ozdobou kultúrneho života obce Záhorácka Bystrica.

Viacerí prítomní účastníci programu, hostia a matičiari zostávali ešte v priestoroch Spoločenského domu v Záhorkej Bystrici a vo večerných hodinách sa ozývala družná vrava a pesničky z rôznych kútov Slovenska. Po ceste domov sme si opakovali, že niet nič krajšie ako slovenská ľudová pieseň, ktorá je akoby encyklopédiou života našich predkov, dôstojná časť nášho kultúrneho dedičstva. A mali by sme ho neustále zveľaďovať a chrániť.

PRIPOMÍNAME SI

23. februára

– pred dvadsiatimi rokmi zomrel herec Ivan Rajniak (1931 – 1999); v pamäti divákov zostal z mnohých filmov a divadelných predstavení, najviac azda z javiskovej podoby Tolstého románu Vojna a mier a z filmu Orlie pierko, kde hral horského nosiča s Ivanom Mistríkom

24. februára

– tridsať rokov od smrti architekta a historika stavitelstva prof. Martina Kusého (1916 – 1989); z jeho stavieb spomeňme aspoň budovu Strojníckej fakulty STU na Námestí slobody

– pred dvadsiatimi piatimi rokmi umrel Ladislav Mňáčko (1915 – 1994); jeho knihy vychádzali vo vysokých nákladoch (Kde sa končia prašné cesty, Oneskorené reportáže, Ako chutí moc, Siedmy deň, Smrť sa volá Engelchen...) i v mnohých prekladoch

25. februára

– sto päťdesiatpäť rokov od vzniku akademického spolku Tatran vo Viedni (1864), ktorý zhromaždil slovenských vysokoškolských vlastencov

– pred sto päťdesiatimi rokmi sa narodil literárny historik a bibliograf Ján Čaplovič (1904 – 1976); za vojny hlásateľ slovenského vysielania BBC, po vojne riaditeľ Univerzitnej knižnice v Bratislave

26. februára

– v roku 1904 (pred sto päťdesiatimi rokmi) sa narodil publicista a historik Konštantín Čulen; po druhej svetovej vojne umrel v emigrácii ako šesťdesiatročný

27. februára

– dvestopäťdesiat rokov od narodenia Juraja Palkoviča (1769 – 1850), profesora na evanjelickom lýceu v Bratislave; práve on prijal Ľudovíta Štúra za svojho asistenta, a tak sa okolo lýcea vytvorila štúrovská generácia ako historická veličina

– osemdesiatpäť rokov by mal herec SND Anton Mrvečka (1934 – 1985); exceloval napríklad ako Geľo Sebechlebský v rovnomennej hre, vo filmoch Havrania cesta, Skalní v ofsajde, Očovské pastorále a i., umrel tragicky po pomätení mysle

– pred dvadsiatimi rokmi zomrela režisérka SND Viera Bálinthová (1910 – 1999)

28. februára

– pred dvesto sedemdesiatimi piatimi rokmi (1744) popravili v Trnave bosorky Annu Chlebovú a Magdu Gorogovú z Ružindola; panovníčka Mária Terézia po ich poprave prikázala každý prípad preskúmať dvorom

– pred dvesto dvadsiatimi rokmi (1799) zrušil panovník Jozef II. tzv. hodnoverné miesta, na ktorých sa potvrdzovala pravosť listín, dedičstvá a pod.; boli to vyššie cirkevné ustanovizne, toto práve prevzali notárstva

– stoštyridsať rokov od vyjdenia prvého čísla sociálnodemokratických novín na Slovensku, volali sa Die Wahrheit a vychádzali v nemčine (1879)

– stodvadsať rokov, čo v Malinove zomrel zarytý vyznávač jedného maďarského národa gróf Juraj Apponyi (1808 – 1899)

– sto rokov od úmrtia architekta a archeológa Samuela Petrikovicha (1855 – 1919)

(jč)